

PLANNYTT

Nr. 1/2011 Utgitt av Miljøverndepartementet

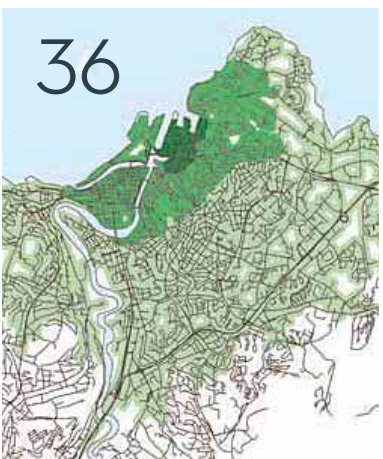
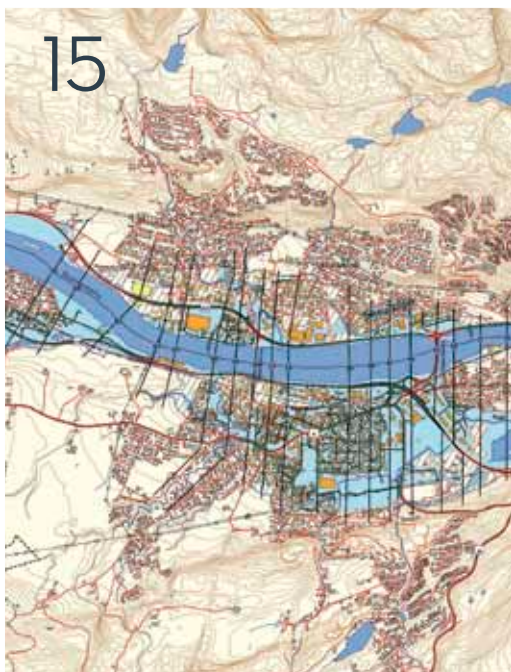
TEMA: GEOGRAFISK INFORMASJON

DET OFFENTLIGE
KARTGRUNNLAGET SIDE 4

AREALSTATISTIKK SIDE 8

INNHOOLD

04 Det offentlige kartgrunnlaget

07 Hvordan lage LEVENDE
KART PÅ EGEN NETTSIDE

08 Arealstatistikk

10 Planlegging for et
tryggere samfunn

13 Kartløsning for samfunns
sikkerhet og veileder om
digitale temakart

14 Arealplanlegging
i fareområder

16 Klima og energiplaner

18 Veileder i
KLIMATILPASNING

20 Endringer i standarder
for plankartet

22 Fotodokumentasjon

26 Bymiljøindikatorer

27 Interkommunalt
samarbeid i lister

28 Tønsberg kommune -
DIGITAL PLANDIALOG

30 Larvik kommune -
PLANREGISTER

31 Kongsvinger kommune -
PLANREGISTER

- 32 Orkdal kommune –
BRUK AV 3D
- 34 Geoanalyse WORKSHOP
- 36 ATP modell
- 37 Klimagis
- 38 Ny reguleringsplanveileder
- 39 Veileder i
LANDSKAPSANALYSE
- 40 Miljøjournalistene
- 42 Innsigelsessaker

Nr.1/2011 Utgitt av
Miljøverndepartementet (MD)

Flere eksemplarer av denne
publikasjonen kan bestilles fra:
Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF)
Telefon 22 57 34 00
Telefax 22 67 67 06
E-post: bestilling@klif.no

ANSVARLIG REDAKTØR:
eksp. sjef Jarle Jensen
REDAKTØR: Jan Hausken

PUBLIKASJONSNUMMER: T-1498
ISSN 1502-1467
eISSN 1502-2005

Design: Grafisk Form AS
Forsidefoto: Regional havnivåstigning
Trykk: Merkur-Trykk AS
Opplag: 5500

FOTO: SVITIG WESTON

LEDER

Folk har i alle tider ferdes over store områder og funnet veien ved hjelp av sol, stjerner, kart, kompass og sekstant. Slik er det fortsatt. For å navigere må vi vite hvor vi er, for så å regne oss frem til hvilken fart og retning som vil føre oss dit vi skal.

Et moderne velfungerende samfunn er avhengig av geografisk informasjon og infrastruktur. Skip, fly og rednings-tjeneste må finne veien. Grunneieres rettigheter må sikres. Areal- og reguleringsplaner må vise juridisk bindende beslutninger om arealbruk - og lagres i planregistre for ettertiden.

Dette Plannytt har geografisk informasjon som gjennomgangstema. Det er et vidt fagfelt som rommer alt fra satellittbasert posisjonering, til sjø-, land- og temakart, tegneregler for plankart, og opplysninger på eiendomsnivå gjennom tinglysning og matrikkel. Her er lesestoff om sentrale verktøy - og om hvilken betydning de har i håndteringen av viktige oppgaver som klimatilpasning og samfunnsikkerhet.

Kartpolitikken er et viktig område for Miljøverndepartement. Kart viser ikke lenger bare hvor ting er, men fungerer også som analyseredskaper i planlegging for en bærekraftig utvikling. Plan- og miljøoppgavene i kommunene kan ikke løses uten best mulig bruk av eksisterende kompetanse og ressurser, noe som forutsetter godt samarbeid og informasjonsdeling. Internett forenkler tilgangen til informasjon gjennom spredning og gjenbruk av gode ideer, mens digitale kart er nærmest blitt allemannseie med stadig flere bruksområder.

Geografisk informasjon koblet med statistikk er vår tids navigasjons-instrumenter mot en mer bærekraftig fremtid. Tenk geografisk – og bruk verktøykassa til vårt felles beste!

Erik Solheim
Miljøvernminister

Det offentlige kartgrunnlaget skal bidra til bedre beslutninger

Miljøverndepartementet og Statens kartverk er i gang med å vurdere behovet for å utvide innholdet i det offentlige kartgrunnlaget med nye typer temadata.

FOTO JAN HAUSKEN

Plan- og bygningsloven skal blant annet sikre at saksbehandlere har god oversikt over ulike aktørers interesser og kvalitetene som knytter seg til arealer. Loven fremhever mange ulike forhold som skal vurderes før vedtak fattes. For å gi saksbehandlere og andre aktører i plan- og byggesaksprosessen et bedre beslutningsgrunnlag, har loven en bestemmelse i § 2-1 om det offentlige kartgrunnlaget. Med et godt og dekkende kartgrunnlag blir det bl.a. enkelt for alle parter å vurdere konsekvensene av ulike tiltak, noe som igjen skal sikre at det tas bedre beslutninger etter loven. Målet for et slikt kartgrunnlag kan godt formuleres til å være en kunnskapsbasert plan- og byggesaksbehandling.

Kommunens ansvar

Kommunene og staten har sammen et ansvar for det offentlige kartgrunnlaget. Aktuelle brukere i planprosessene er forslagsstillere, planleggere og politikere i kommuner og høringsinstanser som fylkesmann, fylkeskommune, NVE og Vegdirektoratet i tillegg til arkitekter og prosjekteringsfirma som utarbeider planer. Frivillige organisasjoner og allmennheten skal i tillegg få innsyn i kunnskapsgrunnlaget.

Erfaringer de siste 10 årene viser at bruken av kart, og særlig temakart, er liten sett i forhold til mulighetene og kravene man har i dag til hva som bør være innholdet i kartgrunnlaget. Arealdokumentasjonsprogrammet (Arealis 1997-2001) og Norge digitalt (fra 2005) har fokusert på å bedre tilgangen til eksisterende data. En kommuneundersøkelse i 2010 om digitale planer og temakart viste at et flertall av kommunene etterspør veiledning og kurs om bruk av temakart.

Ny veileder

En metode for å gjøre det offentlige kartgrunnlaget mer anvendelig og attraktivt er å tilføye flere datasett og lage en veileder i bruken av kartgrunnlaget. Miljøverndepartementet

har derfor gitt Statens kartverks i oppdrag å komme med forslag til utvidelser i kartgrunnlaget og utarbeide et utkast til en veileder om bruken. Kartverket har organisert dette arbeidet i et eget prosjekt som avgir rapport høsten 2011.

Prosjektet vil avklare blant annet følgende:

- innhold – hvilke datasett
- krav til dokumentasjon av datasett
- krav til kvalitet på datasett og dekning
- stedfesting m.v.
- tekniske krav ved leveranse
- ansvarsforhold for kommuner, etater, forslagstillere og utbyggere
- oppfølgingsregime

Bruken av kart, og særlig temakart, er liten sett i forhold til forventningene og mulighetene.

Prosjektet skal beskrive et standardisert innhold og opplegg for det offentlige kartgrunnlaget. Et mål er at dataene skal ha tydelig nytteverdi og være lette å forstå i forhold til prosesser etter plan- og bygningsloven.

Det offentlige kartgrunnlaget skal være et tematisk ordnet utvalg av geografiske data knyttet til administrative, juridiske, fysiske, miljøfaglige og infrastrukturmessige forhold som skal kunne brukes i mange prosesser som beslutningsgrunnlag, f.eks.:

- kommuneplanlegging
- reguleringsplanlegging
- ROS-analyser
- konsekvensutredning
- byggesaksbehandling
- verne og fredningstiltak

Det offentlige kartgrunnlaget skal i tillegg gi grunnlag for utarbeidelse av konkrete sluttprodukter som situasjonskart, kommuneplan og reguleringsplan.

Temakart

Temakart som inngår i det offentlige kartgrunnlaget må være tilpasset slik at de viser et tydelig bilde av arealverdier og arealinteresser knyttet til en sektor. Kartet må kunne tilpasses den sakstype det er tenkt brukt i forbindelse med, for eksempel byggesak eller for bruk i konsekvensutredning. En kartdatabase kan gi grunnlag for ulike visninger og det må spesifiseres standard temakart for bruk i ulike prosesser.

Temagrupper som kan være aktuelle er:

- grunnkart
- eiendoms- og bygningsinformasjon
- teknisk infrastruktur (VAR)
- sjø- og kystdata
- faresoner skred, flom
- naturmangfold
- vern og fredning
- befolkning og næring
- ressursforhold, fisk, skog, jord, georessurser med videre

Etablering av datasett

Kommunene har i dag tilbud om og bruker geografiske data fra mange ulike nasjonale fagetater. Disse dataene er ofte utilstrekkelige eller har kvalitetsmangler. Mange kommuner etablerer derfor egne data. Det bør derfor være en målsetting å få avklart hva som bør være kommunenes forventninger til etatene. Statens kartverk vil forsøke å få på plass en slik avklart situasjon. Dette vil innbefatte hva som bør inngå i datasettene, og hva etatene faktisk skal levere som et minimum. Rutiner for etablering av datasett vil stort sett måtte følge opplegget i Norge digitalt og det samme gjelder tilgjengelig-gjøring via Internett.

- >> Det er også et siktemål etter hvert å starte et arbeid med å utvikle et standardisert oppsett for strukturering av veiledere som fagetatene må følge når de lager nye veiledere til sine temadata. Hensikten er å gjøre det enklere for brukerne å forstå og anvende datasettet, og skape forutsigbarhet og gjenkjennelighet uansett hvem som har gitt ut veilederen.

En viktig brukergruppe er private forslagsstillere av reguleringsplaner. Skal en få geografiske datasett i bruk, bør kommunen på oppstartmøter kunne informere om anvendelse av geodata og det bør gis tilgang til en datapakke fra det offentlige kartgrunnlaget på alle slike oppstartmøter.

KONTAKT

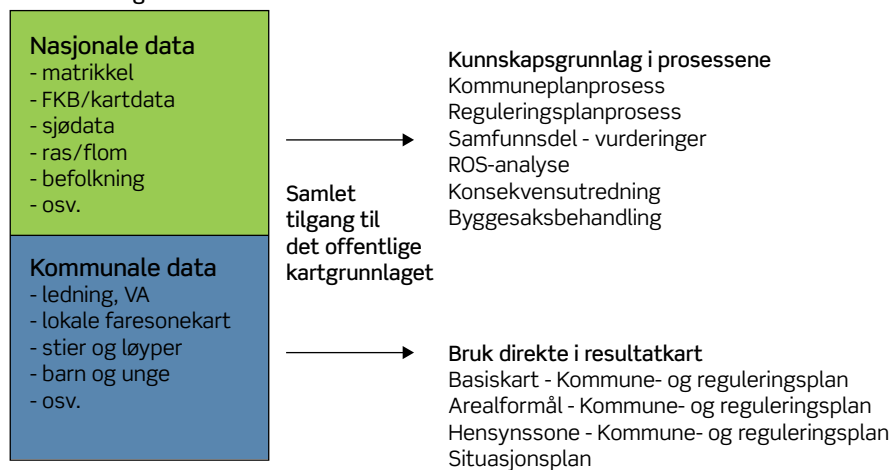
Magnar Danielsen
md@md.dep.no
 Miljøverdepartementet

Arvid Lillethun
arvid.lillethun@statkart.no

Tone Kristiansen
tone.kristiansen@statkart.no
 Statens kartverk

DET OFFENTLIGE KARTGRUNNLAGET INNHOLD, KRAV OG LØSNINGER BRUKSOMRÅDER

Felles krav og standarder

Nyansatt

Erik Vieth Pedersen er fra 18. mars ny avdelingsdirektør og leder for seksjon for byutvikling. Pedersen er utdannet samfunnsøkonom, cand oecon, fra Universitetet i Oslo. Han arbeidet som saksbehandler i Miljøvern-departementet i perioden 1989 til 1998, bl.a med ansvar for å skrive stortingsmelding om regional planlegging (St.meld nr 29, 1996–97).

Fra 1994 til 1995 hadde han permisjon fra MD for å være prosjektleder i Det kongelige selskap for Norges Vel.

I perioden 1998 til 1999 hadde han en stilling som utredningsleder i Kommunal-departementet (Kommunal- og regionaldepartementet). Fra 1999 har han hatt flere ledende stillinger i Rygge kommune, først som plan- og miljøsjef, deretter plan- og utviklingssjef og kommunalsjef.

KONTAKT

Erik Vieth Pedersen
erik.vieth.pedersen@md.dep.no

avdelingsdirektør og leder
 for seksjon for byutvikling

Legg inn levende kart på egen internettside

Norgeskart.no er en innholdsrik gratis kartapplikasjon fra Statens kartverk. Ved å legge inn embed-kode (html) til denne på egen internettside vil innholdet på norgeskart.no vises direkte uten å måtte kopiere selve innholdet.

Med denne løsningen unngår man samtidig bruk av skjermdump og kopirett problematik.

Mange karttyper som sjøkart, historisk amtskart, gråtonekart, topografisk norgeskart og ortofoto kan presenteres på denne måten i det utsnittet man vil ha.

Der er to valgmuligheter

- Statiske kartutsnitt som genererer et bilde av et valgt utsnitt. Når det klikkes på dette blir brukeren ført til utsnittet (nytt vindu) i den levende kartløsningen på norgeskart.no

- Den andre muligheten er å lage et utsnitt der man kan zoome og panorere direkte fra egen internettside med utgangspunkt i det valgte utsnittet.

Så enkelt er det:

1. Velg karttype(r) på norgeskart.no
2. Zoom til ønsket utsnitt
3. Velg Verktøy - kartutsnitt (embed)
4. Velg størrelse på utsnittet (maks 1000 pixler)
5. Trykk på "Lag HTML"
6. Kopier HTML kode til egen publiseringsløsning

Mer informasjon:

www.regjeringen.no/norgeskart

www.norgeskart.no

www.statkart.no

Statens kartverk kundesenter, telefon: 08700

Arealstatistikk – historieskriving med kart- og registerdata

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å etablere en samling statistikkprodukter kalt "Arealstatistikk for Norge". Grunnlaget for statistikkene er uttrekk av data fra nasjonale kartdatabaser, Matrikkelen og andre sentrale registre med stedfestet informasjon. I kombinasjon med data fra planregisteret vil årganger med arealbruksavgrensninger og andre kartdata lastet inn i et GIS-verktøy kunne bli som en digital "historiebok".

Prioriterte tema

For å kunne følge utviklingen på arealbruk og tilgang til arealressurser av forskjellige typer i Norge, har Statistisk sentralbyrå satt som mål å etablere en samling statistikker kalt "Arealstatistikk for Norge". Statistikkene er planlagt å dekke Norges fastland og Svalbard skal inkluderes for de tema det er hensiktsmessig. Statistikkene er planlagt å omfatte temaene:

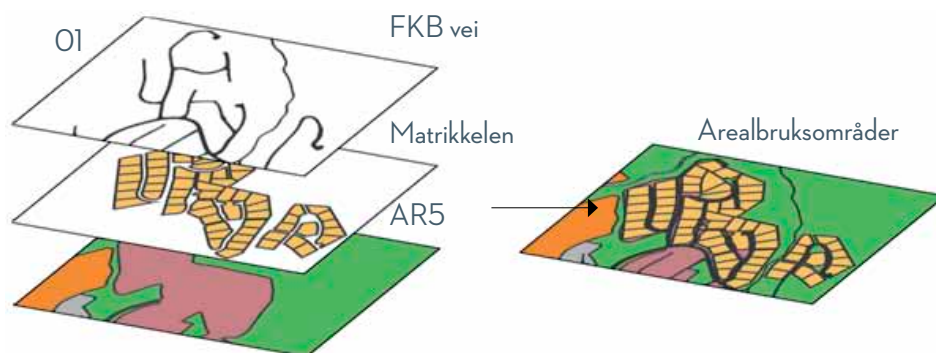
- Arealbruk i tettsteder (inkludert byer)
- Arealbruk (nasjonale, fylkesvise og kommunale tall)
- Aktivitet i sentrumssoner
- Tilgang til rekreasjonsarealer og nærturterreng
- Arealstatus i strandsonen
- Fritidshusområder
- Vernede arealer etter naturmangfoldloven og kulturminneloven
- SSB ønsker også å statistikkføre:
  - Endring i biologisk produktivt areal
  - Hva går ut og hva kommer til
- Jordbruksareal liggende ute av drift
- Grønnstrukturer i tettsteder
- Fragmentering av sammenhengende naturområder
- Arealtilstand i vernede områder

Årsstatistikk synliggjør trender

Statistikker publisert med faste intervaller og for standardiserte regionale enheter vil gi anledning til å analysere trender i arealbruken og ressursforvaltningen og bli et sammenligningsgrunnlag for kommuner og andre planmyndigheter.

Standardisering og formidling

SSB klassifiserer arealbruk og arealressurser etter en standard basert på internasjonale klassifikasjonssystemer, arealklassifikasjoner anvendt i nasjonale fagmiljøer, planformålene beskrevet i nasjonal forskrift samt Standard for næringsgruppering. Denne standarden er viktig å legge til grunn for å kunne forstå og analysere drivkreftene bak en betydelig del av arealdisponeringene i vårt samfunn. Bygningstypekoden i Matrikkelen har i stor grad tatt utgangspunkt i denne standarden.

01. FKB (FELLES KARTBASE), MATRIKKELEN og AR5

Med et landareal på 323 787 km² (hovedlandet utenom Svalbard og Jan Mayen) og 4,9 millioner innbyggere har Norge den nest laveste folketettheten i Europa med 15 innbyggere per km². Bare Island har lavere folketetthet. Nesten 80 prosent av innbyggerne i Norge bor imidlertid i tettsteder. I tettsteder er den gjennomsnittlige innbyggertettheten atskillig høyere: 1 615 innbyggere per km². I tettstedsentraene, hvor også store deler av arealene brukes til næringsvirksomhet, er innbyggertettheten enda større: 3 782 innbyggere per km². De siste 10 årene har tettheten i sentra vokst med 400 innbyggere per km². Vi klumper oss med andre ord stadig mer sammen.

INSPIRE-direktivet (Infrastructure for spatial Information in Europe) og oppfølgingen av dette i form av nasjonalt regelverk (geodataloven og geodataforskriften) krever at stedfestet informasjon om arealbruk skal gjøres tilgjengelig. Dette vil innebære at arealbruksdata SSB fremstiller som

grunnlag for statistikk må gjøres tilgjengelig via nett-tjenester innen 2016. Samtidig må SSB ivareta hensynet til konfidensialitet for de enkelte aktører ved frigivning av statistikken. Spesifikasjonene for hvilke data som skal publiseres og detaljeringsnivå er derfor ikke endelig fastsatt.

Sammen med data fra planregisteret vil årganger med SSBs arealbruksavgrensninger og andre kartdata lastet inn i et GIS-verktøy kunne bli som en digital "historiebok" med uante muligheter for å gjøre analyser og tilknytninger til annen stedfestet informasjon. SSB anser allmenn tilgang til en statistikkportefølje med tidsserie og en nett-tjeneste med arealbruksavgrensninger som svært verdifullt for aktører involvert i planprosesser lokalt, regionalt og nasjonalt.

Eksisterende statistikk

Statistikkene om arealrelaterte tema som Statistisk sentralbyrå (SSB) hittil har utgitt, foreligger for en rekke regionale, administrative og økonomiske inndelinger (eksempelvis landsdel, fylke, kommune, grunnkrets, politidistrikt, økonomiske regioner, kommuneklasser, sentralitet med mer). Hvilke inndelinger som er tilgjengelig varierer for de ulike statistikkene.

Planleggere i offentlig forvaltning og øvrige planfaglige miljøer kan i dag finne tall på aktuelt regionalt nivå i Statistikkbanken. Nedlasting av tall til bruk i egne sammenstillinger er tilgjengelig for en rekke filformater. Det er også mulig å få laget enkle kart (fylker og kommuner) og grafiske fremstillinger med gratis verktøy tilknyttet Statistikkbanken.

Statistikk over arealbruk i tettsteder omfatter boligområder, næringsområder, veier, jordbruksareal og friluftareal. Denne statistikken er et av SSBs satsningsområder, og er planlagt publisert sommeren 2011. Formålet med statistikken er å følge status og endringer i tettstedene. SSBs statistikk bygger på stedfestede

byggnings- og bedriftsdata, tilhørende bygningstype og næringskode, veier og andre kartfestede tema.

Eksempel: bygging i strandsonen

Bygging i strandsonen og langs vassdrag er en av utfordringene som planleggere, byggesaksbehandlere og andre i offentlig forvaltning møter i stor utstrekning. Statistikken over bygging i strandsonen har tabeller som viser grad av tekniske inngrep og infrastruktur langs kystlinjen og 100-metersbeltet.

Tallene er fordelt på fylker og kommuner. Formålet med statistikken er å følge endringer i arealbruken langs kysten, samt kommunenes praksis med hensyn til dispensasjoner i strandsonen og langs vassdragene, med utgangspunkt i det generelle byggeforbudet gitt i plan- og bygningssloven av 2008, § 1-8.

Videre utvikling

SSB vil arbeide for at statistikk over tilgang til rekreasjonsarealer og nærturterreng blir et av produktene i porteføljen av offisiell statistikk. Fram til nå er statistikken produsert på prosjektbasis for å tallfeste de nasjonale nøkkeltallene for tilgang til slike arealer og med utgangspunkt i en forenklet metodikk. Metoden vil bli lagt om når metodikken for arealbruk blir ferdigstilt i 2011 og baseres på mer nøyaktig arealbruksavgrensing på grunnlag av eiendomskart fra Matrikkelen og tema fra Felles kart-database (FKB) - eksempelvis arealressurskart og arealbruk.

02. TEKNISKE INNGREP I STRANDSONEN

Sammenstilling av kommuner langs oslofjorden og kommuner med stort og mindre press på arealer.

Kommuner med mindre press på arealer
Kommuner med stort press på arealer
Kommuner langs oslofjorden

- BYGNINGSNÆRT AREAL < 50 M
- DYRKET MARK
- JERNBANEAREAL
- UTEN TEKNISKE INNGREP
- VEIAREAL (EUROPAVEI, RIKSVEI)

Statistikken blir mer presis og kan gi grunnlag for mer analytisk vinkling på formidlingen av resultatene. Publisering av tall for mindre regionale enheter vil kunne bli mulig, noe som er interessant i arealplansammenheng.

Strandsonestatistikken skal i løpet av 2011 utvikles til å angi arealbruken som befinner seg innenfor 100 meter fra kystlinja. Det er også meningen å gjøre disse dataene tilgjengelig som kartdata via Norge Digitalt. Dette vil ha stor bruksverdi i planprosesser for strandsonen.

Arealstatistikk per 2010

Per 2010 finnes en portefølje på arealrelatert statistikk tilgjengelig på SSBs nettsider www.ssb.no/areal/.

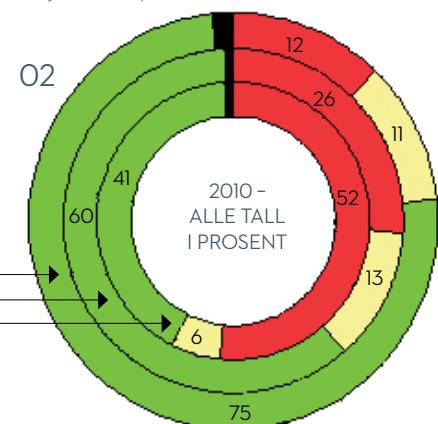
Det er også mulig å tilgang til statistikkene ved å kontakte SSBs bibliotek og informasjonssenter tlf: 21 09 46 42
e-post: biblioteket@ssb.no

Under emnet 01.01.20 Arealbruk (www.ssb.no/emner/01/01/20/) finnes, i tillegg til en oversikt over statistikker på emnet, kart over tettsteder og sentrumssoner. Kartene kan lastes ned som pdf-filer, SOSI-filer og shape-filer.

KONTAKT

Jørn Kristian Undelstvedt
jorn.kristian.undelstvedt@ssb.no
Statistisk sentralbyrå

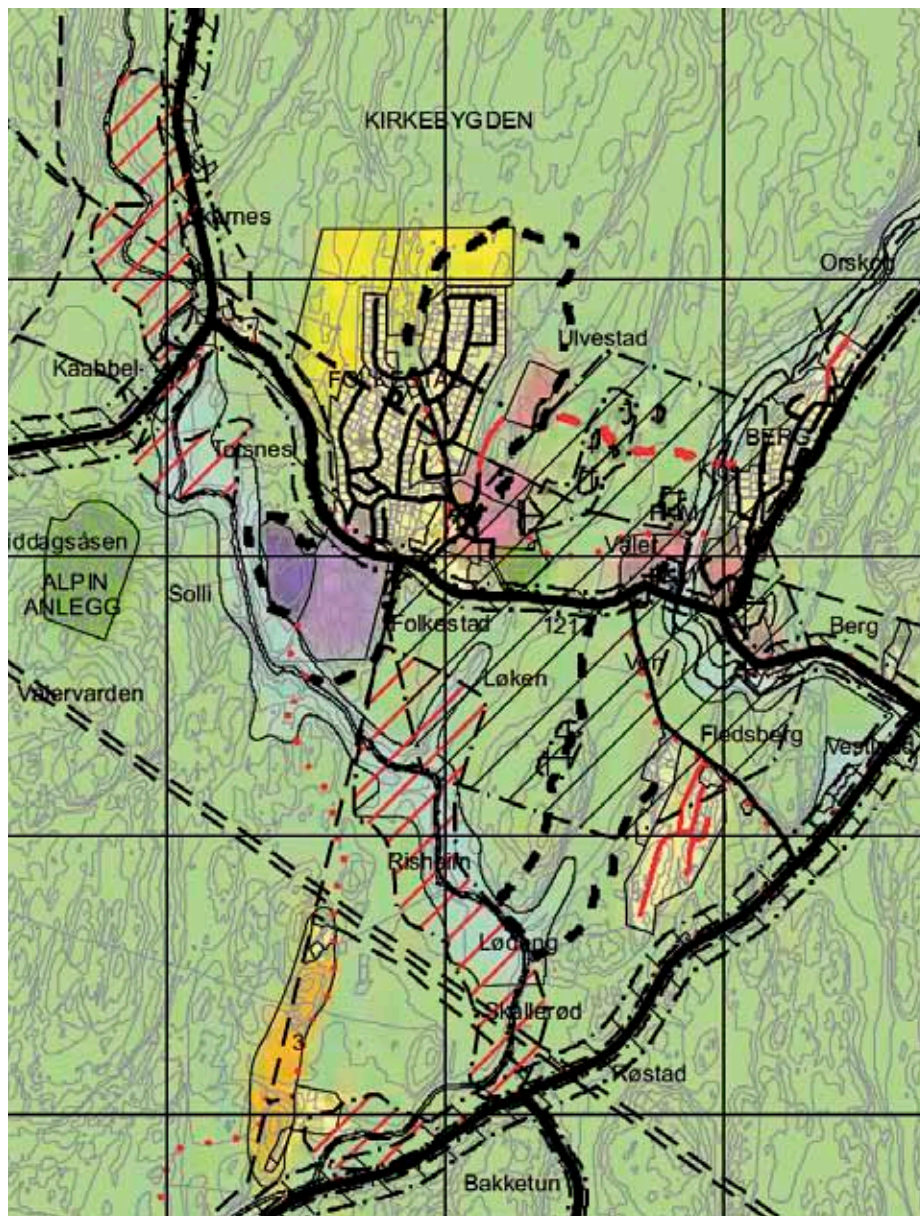
Mari Olea Lie
mol@md.dep.no
Miljøverndepartementet

Planlegging for et tryggere samfunn

Plan- og bygningsloven skal bidra til en samfunnsutvikling som reduserer farer som kan føre til tap av liv, helse og materielle verdier. Ifølge § 3-1 skal all planlegging etter plan- og bygningsloven fremme samfunnssikkerhet. Videre stilles det krav i § 4-3 om risiko- og sårbarhetsanalyse når det utarbeides planer for utbygging. I det følgende kommer en oversikt over kommunenes håndtering av samfunnssikkerhet i planleggingen, fylkesmannens rolle, bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS), hensynssoner og hvilken veiledning som finnes.

01

HENSYNSSONER (pbl §11-8)

- **SIKRINGSSONE,**
nedslagsfelt drikkevann (H110)
- **STØYSSONE, RØD SONE T-1442 (H210)**
STØYSSONE, GUL SONE T-1442 (H220)
- **FARESSONE,** Ras og skredfare (H310)
- **SÆRLIG ANGITT HENSYN LANDSKAP**
(H550)
SÆRLIG ANGITT HENSYN NATURMILJØ
(H560)
SÆRLIG ANGITT HENSYN KULTURMILJØ
(H570)
- **BÅNDBLEGGING ETTER**
KULTURMINNELOVEN, (H730)
- **DETALJERINGSSONE, REGULERINGSP**
PLAN SKAL FORTSATT GJELDE (H910)

01. Plankart for Våler kommune med hensynssoner for fareområder (skred m.m.).

Hvorfor risiko- og sårbarhetsanalyse?

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) anbefaler en oversiktsanalyse som dekker hele kommunen som grunnlag for kommunens arealplanlegging. Hensikten er en helhetlig og bred tilnærming som sannsynliggjør at relevant/potensiell risiko fanges opp og vurderes mht om disse kan ha betydning for arealbruk.

Potensiell risiko følges opp med detaljanalyser som avklarer om avdekket risiko er reell eller ikke. Om den er reell, må løsning utredes og følges opp i plan. Ofte er det naturlig å gjøre detaljanalysen på reguleringsplannivå. Usikkerhet om en potensiell risiko kan stå i veien for et tiltenkt arealbruksformål bør avklares så tidlig som mulig. Et eksempel kan være om sikkerhetskravene i byggeteknisk forskrift ikke kan oppnås av økonomiske eller fysiske begrensninger.

Arealbruksformålet bør da endres i kommuneplanens arealdel, slik at utarbeidelse av ikke realiserbare planer unngås på reguleringsplan- eller byggesaksnivå.

Samfunnssikkerhet i kommunalt planarbeid

§ 4-3 i plan- og bygningsloven krever risiko- og sårbarhetsanalyse for å sikre at forhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging, avdekkes og legges til grunn for planleggingen. Tatt i betraktning av at loven har virket i knapt to år synes DSB at ivaretagelsen av samfunnssikkerhet i planer etter ny lov er ganske god. For mange kommuner kom nok de nye kravene som en stadfesting av en allerede etablert praksis.

Direktoratet gjennomførte en kom-

muneundersøkelse for 2010 med spørsmål om status for risiko- og sårbarhetsanalysearbeid knyttet til arealplanlegging og oppfølging av samfunnssikkerhet i areal- og reguleringsplan, samfunnsdelen og andre aktiviteter.

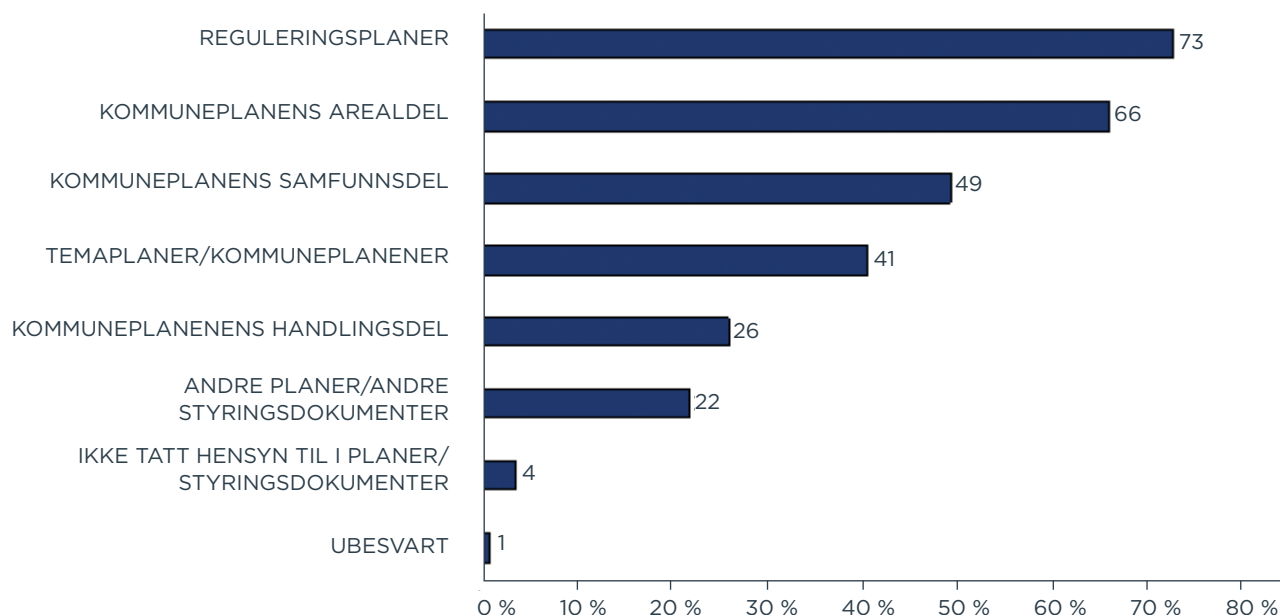
Undersøkelsen viser at 39 % av kommunene har gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser i tilknytning til arealplanleggingen i kommunen. Svarprosenten er som tidligere år og det er store variasjoner mellom fylkene.

Nytt for 2010 var spørsmålet om "i hvilke deler av kommunens planlegging er samfunnssikkerhet ivaretatt?"

Hele 73 % av kommunene ivaretar samfunnssikkerhet i sine reguleringsplaner og 66 % i kommuneplanens arealdel. 39 % melder at de har gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser i tilknytning til sine areal-

>>

O2 I HENHOLD TIL PLAN- OG BYGNINGSLOVEN SKAL HENSYNET TIL SAMFUNNSSIKKERHET IVARETAS I ALL PLANLEGGING. I HVILKE DELER AV KOMMUNENS PLANLEGGING ER SAMFUNNSSIKKERHET IVARETATT?

O2. Prosentandel av kommuner som har ivaretatt samfunnssikkerhet i forskjellige planer og styringsdokumenter.

>> planer noe som tyder på at mange (34 %) utarbeider reguleringsplaner hvor samfunnssikkerhet ivaretas uten en risiko- og sårbarhetsanalyse. Dette er ikke tilfredsstillende siden loven krever risiko- og sårbarhetsanalyse som grunnlag for alle planer for utbygging.

Det er mulig at åpenbare risikotemaer (for eksempel kjent flomrisiko i kommunen) er tatt med direkte i planarbeidet og at utbyggingsområdet dermed ikke er undersøkt for annen risiko. Dette er uheldig da kommunen står i fare for å utelate reelle risikoforhold som kan true liv og helse og som skulle vært fulgt opp i planarbeidet. Direktoratet tror nok også det foreligger risiko- og sårbarhetsanalyser innenfor prosentandelen på 34, men at disse er gjennomført i forbindelse med konsekvensutredningsprosesser og i direkte tilknytning til planarbeidet, og derfor ikke er fanget

opp i svaralternativene i undersøkelsen.

Fylkesmannen er regional fagmyndighet

DSB ga høsten 2010 ut nye retningslinjer for fylkesmannens bruk av innsigelse for å ivareta samfunnssikkerhet i arealplanleggingen. Direktoratet tror at fylkesmannens oppfølging av disse vil bidra til en betydelig økning av andelen risiko- og sårbarhetsanalyser i arealplaner på sikt, og at forskjellene mellom fylkene utjamnes da dette vil fange opp de som glemmer eller bevisst unnlater å gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser i sine utbyggingsplaner.

Direktoratet har ikke grunnlag for å vurdere kvaliteten på arbeidet ute i kommunene siden det er Fylkesmannen som er høringsinstans for planene. Det er tilfeldig hva DSB får inn av planer og det er sjelden at risiko- og sårbarhetsanalysene

som ligger til grunn for planene følger med som vedlegg. Inntrykket er uansett at samfunnssikkerhetstemaer drøftes og følges opp i planene og samsvarer med diagrammet fra kommuneundersøkelsen.

Oppfølgingen i kommunene skyldes etter direktoratets mening et godt informasjons- og veiledningsarbeid fra landets fylkesmenn, i tillegg til at kommunene selv ser at det er naturlig og nødvendig å drøfte og følge opp samfunnssikkerhet i planleggingsarbeidet.

Direktoratet har ambisjoner om å studere kvaliteten på samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunene nærmere for å danne oss et bilde av hvilke behov det er for veiledningsmaterieell, kompetansetiltak m.m., kommunene har behov for.

Veiledning og kompetanse

Direktoratet har gitt ut en temaveileder Samfunnssikkerhet i arealplanlegging som kan være til hjelp for kommunene i utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til utbyggingsplaner. Veilederen ligger på www.dsb.no. På www.regjeringen.no/temaveiledere ligger en temaveileder om samfunnssikkerhet og planlegging etter plan- og bygningsloven.

Bruk av hensynssoner

I plan- og bygningsloven skal risikoforhold vises i planene som hensynssoner, med bestemmelser for hvilke hensyn som skal tas i sonen. DSB har inntrykk av at kommunene er flinke til å gi bestemmelser for hvilke hensyn som skal tas.

Eksempler er tiltak for å redusere risiko som sikring før utbygging eller krav om videre utredning og detaljanalyse av grunnforhold. Risikoforhold fremkommer i mindre grad som hensynssoner i planen og det vises ofte til temakart (risikokart) knyttet til risiko- og sårbarhetsanalyser, eller bare til egne temakart (risikokart). Dette er ikke i henhold til lovens krav, men det kan tenkes at det allikevel er en tilfredsstillende måte å visualisere risikoforhold på.

Direktoratet har forstått det slik at mange kommuner strever med bruk av hensynssoner, spesielt der det foreligger flere hensyn innenfor samme sone. Dette er problemstillinger som direktoratet tror vil finne sin løsning over tid. Det aller viktigste er at det tas hensyn, slik at reell risiko elimineres eller reduseres ved konkrete tiltak i planen.

Bestemmelser for fareområder i Våler kommune:

- Ny bebyggelse eller vesentlig utvidelse eller underbygging av eksisterende bebyggelse i områdene langs Vansjø er ikke tillatt lavere enn kote +28 moh.
- Langs kraftledninger med spenningsstyrke ≥ 66 kV er det ikke tillatt å oppføre bebyggelse nærmere enn 20 meter fra ledningstraséens senterleder, dersom ikke annet følger av regulerings- eller bebyggelsesplan. >>

>> • For kraftledning med spenningsstyrke ≥ 132 kV settes byggegrensen til 35 meter, og ved spenningsstyrke ≥ 300 kV er byggegrensen 60 meter. Byggegrensen gjelder bebyggelse som er til opphold for mennesker eller dyr.

• Ved planlegging av nye områder for, og prosjektering for oppføring av bygning som er til opphold for mennesker eller dyr skal det tas høyde for at den bygningsmessige utførelse sikrer mot eksponering av forhøyede radonkonsentrasjoner i inneluft. Planer og tiltak skal ta hensyn til Aktsomhetskart for Radon som hører til StrålevernRapport 2006:12 (Statens strålevern/ NGU).

• Forut for tiltak i områder som etter kommuneplanens arealdel er vist ved skravur som område med kvikkleire, skal tiltakshaver gjennomføre nødvendige grunnundersøkelser for å avklare inngrepets sikkerhet i forhold til den angitte fare.

• I andre områder med marine avsetninger, hvor tiltaket planlegges innenfor eller i nærheten av område med hellningsgrad større enn 10 grader og nærhet til vannforekomst, skal det på samme måte gjennomføres geoteknisk vurdering av området i forhold til tiltaket.

Vurdering gjøres i henhold til "Retningslinjer for planlegging og utbygging i fareområder langs vassdrag" 1/2007 fra NVE.

Kontakt

Nils Ivar Larsen

nilslarsen@dsb.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Kartløsning for samfunnssikkerhet og veileder om digitale temakart

Digitale temakart er viktige hjelpemidler i risiko- og sårbarhetsanalyser for arealplanlegging og etablering av hensynssoner. Det meste som foreligger av risikokartlegging over større arealer, foreligger som digitale kart. Når slike data tilrettelegges i GIS-programvare (geografiske informasjonssystemer) kan brukeren få oversikt over risiko, sårbare objekter, og flere faktorer kan ses i sammenheng.

Prosjektet "GIS i samfunnssikkerhet og arealplanlegging – Vestlandsprosjektet" resulterte i en veileder om bruk av GIS og tematiske geodata i arbeidet med ROS-analyser i arealplanprosesser i kommunene.

www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Regional-og-kommunal-beredskap/Beredskapsplanlegging/Kart/GIS-veileder-revidert/

Veilederen som ble revidert i 2010 gir blant annet detaljerte beskrivelser av nasjonale kilder til geodata om samfunnssikkerhet og hvordan lokale data kan etableres i kommunene. Veilederen gir også informasjon om hvordan dataene bør tolkes i ROS-analyser.

Mange av temakartene som blir beskrevet i veilederen vises i DSBs kartinnsynsløsning på <http://kart.dsb.no>.

GIS-veilederen gir informasjon om hvordan kommunene kan få tak i dataene som vises her og vise dem i egne kartprogrammer.

KONTAKT

Karen Lie

karen.lie@dsb.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Arealplanlegging i fareområder – farekart og retningslinjer

Gjennom god planlegging kan kommunar og utbyggjarar bidra til å redusere flaum- og skredulykker. For å oppnå dette må ein ha god kunnskap om kva område som er utsett for fare. Kartlegging og informasjon om fareområder er difor eitt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sine viktigste tiltak for å redusere risikoen knytta til flaum og skred. Den viktigste målgruppa for NVEs kartlegging er kommunale planleggjarar. Denne våren presenterer NVE ein plan for kor staten vil kartlegge skredfare. Planen omfattar detaljert faresonekartlegging for snø- stein- og jordskred. I tillegg har NVE nyleg revidert retningslinjene for planlegging i flaum- og skredutsette område.

Sommaren 2011 presenterer NVE ein plan for kva område staten vil prioritere å kartlegge skredfare. Nytt i statleg regi er at planen og omfattar detaljert faresonekartlegging for snø- stein- og jordskred. I tillegg har NVE nyleg revidert retningslinjene for planlegging i flaum- og skredutsette område.

Farekartlegging skjer tilpassa dei ulike plannivåa. Aktsemdkart blir nytta på kommuneplannivå og faresonekart på reguleringsplannivå. NVE utarbeider i tillegg kartleggingsmetodikk som

kommunar og tiltakshavar sjølve kan nytte for å gjennomføre detaljkartlegging av område som ikkje vert kartlagt i statleg regi.

Ein plan for statlig flaum- og skredfarekartlegging er styrande for kva geografiske område staten prioriterar å kartlegge framover med tanke på flaum- og skredfare.

Aktsemdkart- for kommuneplannivå for snøskred og steinsprang
Aktsemdkart for snøskred og steinsprang viser potensielle utløysings-

og utløpsområder for skred. Karta seier ikkje noko om sannsynet for skred. Karta er først og fremst meint som eit grunnlag for å vurdere skredfare og fastsetje omsynssoner for område med potensiell skredfare på kommuneplannivå.

NVE utviklar og testar ut metodar for å produsere aktsemdkart, både for flaum og for lausmasseskred.

Kvikkleire

Aktsemdkart for kvikkleire viser område som potensielt kan vere

200-års flom i Drammen.

TEGNFORKLARING

- Europa-/Riks-/fylkesvei med veinummer
- Kommunal/Privat vei
- Oversvømt vei
- Jernbane
- Kommunegrens
- Tverrprofiler med profilnummer
- Kraftlinje
- Høydekurver med 5 meters ekvidistanse
- Ikke flomsatte bygninger
- Flomsatte bygninger
- Bygninger med fare for vann i kjelleren
- Elv og vann
- Oversvømt areal ved 200-årsflom
- Kjellerfri sone - områder som ligger mindre enn 2,5 m høyere enn flomsone. Fare for vann i kjeller.
- Laveskred - områder som ikke har direkte forbindelse

utsett for kvikkleireskred (kvikkleiresoner). Sonene er klassifisert med omsyn til faregrad, konsekvens og risiko. Kartlegging av kvikkleiresoner har vore konsentrert om Sørøst-Norge og Trøndelag, men er no utvida til også andre delar av landet. For dei ulike kartlagde områda er det utarbeidd ein rapport med faregradkart, konsekvenskart og risikokart.

Faresonekart for flaum på reguleringsplannivå

Flaumsonesonekart viser kva område som blir oversvømt i ein flaumsituasjon for flaumar med ulik storleik (uttrykt med gjentaksintervall). Ca. 1500 km utvalde vassdragstrekingar med stort skadepotensial er kartlagt. Flaumsonesonekart blir nytta til å identifisere område som ikkje bør byggjast ut og for å vurdere aktuelle risikoreduserande tiltak dersom ein ikkje kan unngå utbygging.

Kartlegging av store fjellskred på regionalt nivå

Det pågår også ei regional kartlegging av store fjellskred, der ustabile fjellsider blir identifisert og risikoklassifisert. Det er identifisert meir enn 200 ustabile fjellsider. Det er fire ustabile fjellparti i Norge som er klassifisert som høgrisikoobjekt, og som blir følgt opp med overvåking, varslings- og beredskapstiltak. Desse fjellpartia er Åkneset og Hegguraksla på Sunnmøre, Mannen i Romsdalen og Nordnesfjellet

i Troms. For identifiserte ustabile fjellsider som kan utgjere ein trussel må ein ta omsyn til dette i arealplanar, tilsvarande andre typar skred.

KONTAKTPERSONER

Olianne Eikenæs

oli@nve.no

Hallvard Berg

hbe@nve.no

Norges vassdrags- og energidirektorat

Aktuell informasjon:

www.skrednett.no

www.nve.no

Flaum- og skredfare i arealplanar (NVEs retningslinje nr 2/2011)

Retningslinjene, som erstattar NVEs retningslinjer nr 1/2008 Planlegging og utbygging i fareområder langs vassdrag, beskriv kva prosessar som kan utgjere fare, i tillegg til korleis desse bør utgreiast og innarbeidast i kommunale arealplanar. Retningslinjene byggjer på krava til sikkerheit mot naturfarar som er gitt i bygg-teknisk forskrift (TEK10) og plan- og bygningslova.

Retningslinjene blir lagt til grunn ved utarbeiding og revisjon av arealplanar i område som kan bli utsett for eller utgjere fare. Dei kan også vere til hjelp ved handsaming av dispensasjons- og byggjesaker.

På kommuneplannivå kan aktsemdkart nyttast for å identifisere, vurdere og avgrense område med potensiell fare (aktsemdområde), med sikte på å unngå utbygging der. I område som likevel er aktuelle for utbygging, eller som allereie er utbygd, gir aktsemdområda grunnlag for å fastsette omsynssoner med føresegner som forbyr eller set vilkår for tiltak.

Der det fins meir detaljerte faresonekart, med opplysningar om sannsynet for skred og flaum, bør desse erstatte aktsemdkarta ved fastsetting av omsynssoner i planen. Dersom ein kommune har informasjon om tidlegare flaum- og skredhendingar utanfor aktsemdområda vist på aktsemdkarta bør også desse områda vurderast som omsynssone.

Klima og energiplaner - fra plan til handling

Det mangler ikke på planer for klima- og energiltak i kommunene. Nå er tiden kommet for å sette planene ut i livet. Det viktigste er at klimahensyn blir integrert og prioritert i all planlegging i kommunene.

Alle utslipp på land skjer i en kommune

Norge arbeider for en internasjonal klimaavtale som skal sørge for at den globale temperaturøkningen ikke overstiger to grader. Dette er viktig for å unngå de aller største og irreversible effektene av global oppvarming. Det betyr at utslippene av klimagasser må reduseres vesentlig, kanskje med 80 prosent innen 2050.

Kommunal arealplanlegging legger premisser for hvordan samfunnet skal se ut og fungere mange år fram i tid. Den nye plan- og bygningsloven

styrker kommunenes mulighet til å ta klimahensyn, blant annet gjennom statlige planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene som kom i 2009.

Krav om klima og energiplanlegging

I planretningslinjen heter det at kommunen *"skal gjennom planlegging og øvrig myndighets-utøvelse stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging"*. Formålet med retningslinjen er at kommunen skal gå foran i arbeidet med å redusere klimagassutslippene, og at de skal bruke det brede

spekteret av roller og virkemidler de besitter i dette arbeidet. Retningslinjen skal legges til grunn ved all planlegging etter plan- og bygningsloven. Kommunen kan velge om de vil lage en egen klima- og energiplan, eller om det skal integreres i øvrig planverk.

Erfaringer med kommunes klimaarbeid

På oppdrag fra Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) har fylkesmannsembetene samlet og nedtegnet erfaringer med kommunens arbeid med klima- og energiplanlegging. Gjennomgangen viser at det er forskjeller i hvor godt kommunene løser oppgaven. Det er særlig store forskjeller i hvor langt kommunen er kommet i arbeidet. Noen er kommet langt og har allerede gjennomført mange tiltak, andre er ikke i gang ennå. De fleste kommuner har valgt å utarbeide en egen temaplan på klima- og energi.

Mange tiltak, få virkemidler

De fleste kommunene har gjort en god jobb med statusbeskrivelsene. Det er gjennomgående god kontroll på hva som slippes ut, og hvor mye energi som forbrukes og produseres. Når det kommer til målformuleringer er tilnærmingen ulik. Noen har satt svært ambisiøse mål som kanskje fungerer mer som en visjon, mens andre har satt konkrete mål innenfor begrensede områder.

Hva bør planene inneholde?

Planretningslinjen sier hvilke tema som bør behandles i planer som berører/omfatter klima- og energispørsmål:

- status over klimagassutslipp og energiforbruk
- framskrivning av klimagassutslipp og energibruk uten nye tiltak
- mål for utslippsreduksjon og energieffektivisering
- oversikt over hvilke tiltak man vil sette i verk for å nå målene
- hvilke virkemidler som skal utløse disse tiltakene
- handlingsprogram med tydelig ansvarsbeskrivelse

Fokus framover bør være å utarbeide gode handlingsplaner med ansvarsbeskrivelser, og på å kople klima- og energiplanleggingen med øvrig planverk.

Kommunene har også jobbet godt med tiltaksdelen i klimaplanene. Ofte er det funnet fram til mange tiltak som kommunene mener kan gjennomføres. Særlig på energisiden er det gjort en grundig jobb. Derimot skorter det i mange tilfeller på virkemidler for å utløse tiltakene, og gjerne også planer og ansvar for gjennomføring.

Den mest alvorlige mangelen som går igjen er kanskje koblingen mellom klima- og energiplaner og kommunens øvrige planer og budsjetter. Uten denne koblingen kan effekten bli negativ. For det første er det en fare for at det ikke blir satt av krefter og penger til å gjennomføre klimatiltakene, og for det andre blir ikke klima- og energiplanen lagt til grunn i andre vedtak.

Fra plan til handling?

Fokus framover bør være å utarbeide gode handlingsplaner med ansvarsbeskrivelser, og på å kople klima- og energiplanleggingen med øvrig planverk. Etter høstens kommunevalg skal kommunene lage planstrategier. Dette blir en viktig mulighet til å få klima- og energiplanleggingen tidlig inn i planprosessene.

KONTAKT

Mari Bjørhei
mari.bjorhei@klif.no

Elin Økstad
elin.okstad@klif.no

Klima- og forurensningsdirektoratet
 (KLIF)

Klimatilpasning.no

- et verktøy for klimatilpasning i planleggingen

Ved å ta hensyn til klimaendringer i planprosessene kan kommunen sikre oversikt over utfordringene. Dette gir mulighet til å forebygge og håndtere hendelser samtidig som man kan utnytte mulige positive konsekvenser av et endret klima. Det er lansert en veileder for å hjelpe kommunene med klimatilpasning planleggingen.

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med klimatilpasning, og sitter med viktige virkemidler, blant annet gjennom arealplanlegging, samfunnsikkerhetsarbeid og byggesaksbehandling. Gjennom arealplanleggingen kan

kommunene styre ny utbygging og infrastruktur til områder som er mindre sårbare for klimaendringer. Mens arealplanleggingen fanger opp risiko ved ny eller endret bruk av arealer, fanger kommunens arbeid med samfunnsikkerhet opp risiko i eksisterende områder. Som bygningsmyndighet har kommunen anledning til å stille krav til plassering, utforming og dimensjonering av bygg.

På nettportalen klimatilpasning.no, ligger mye nyttig bakgrunnsstoff, blant annet relevant informasjon fra forskning, statlige etater, eller gode

eksempler på hvordan andre kommuner har arbeidet med klimatilpasning. Nyttige verktøy er kart som viser regionale temperatur- og nedbørendringer i 2050 og 2100 og veileder som gir tips og råd til hvordan integrere klimatilpasning i kommunal planlegging.

Veileder klimatilpasning

Veilederen ble lansert høsten 2010 skal hjelpe kommuner til å innarbeide hensynet til et endret klima i alle kommunens planprosesser.

04. og 05. Kart over temperaturøkning og nedbørøkning år 2050.

Mjøndalsbekken.

Brygga i Tønsberg.

Krokstadelva.

Veilederen er tredelt:

1. Hva trenger du å vite?

– Her vil du finne kart med regionale klimaframskrivninger for 2050 og 2100 og andre saker som vil være nyttige som bakgrunnskunnskap i arbeidet med å ta klimaendringer inn i den kommunale planprosessen.

2. Slik kommer du i gang:

– Her finner du ideer og tips til hvordan din kommune kan sette i gang arbeidet med klimatilpasning, blant annet verktøy som kan brukes til grovkartlegging av egne klimautfordringer, konsekvenser og sårbarhet.

3. Veien videre:

– Her finner du saker om hvordan kommunen kan innarbeide hensynet til klimaendringer i kommuneplan, klima- og energiplan, reguleringsplan og byggesak. Lov om kommunal beredskap og koblingen mot plan- og bygningsloven omtales, det samme gjør vanddirektivet og klimatilpasning i regional planlegging.

01. og 02. Store vannmengder i mindre bekker utfordrer kapasiteten i bekkeløpet, og det kan oppstå kritiske situasjoner ved bekkeinntak, kulverter og bruer. Nedre Eiker har derfor kartlagt 14 bekker med potensial for å lage betydelige skader ved ekstremnedbør. Her fra (h.h.v.) Mjøndalsbekken og Krokstadelva under flommen sommeren 2007.

03. Både arealplanlegging, samfunnssikkerhet og byggesaksbehandling kan brukes for å sikre tap av verdier på grunn av økt havnivåstigning og stormfloaktivitet. Her springflo ved brygga i Tønsberg i november 2009.

KONTAKT

Guro Andersen

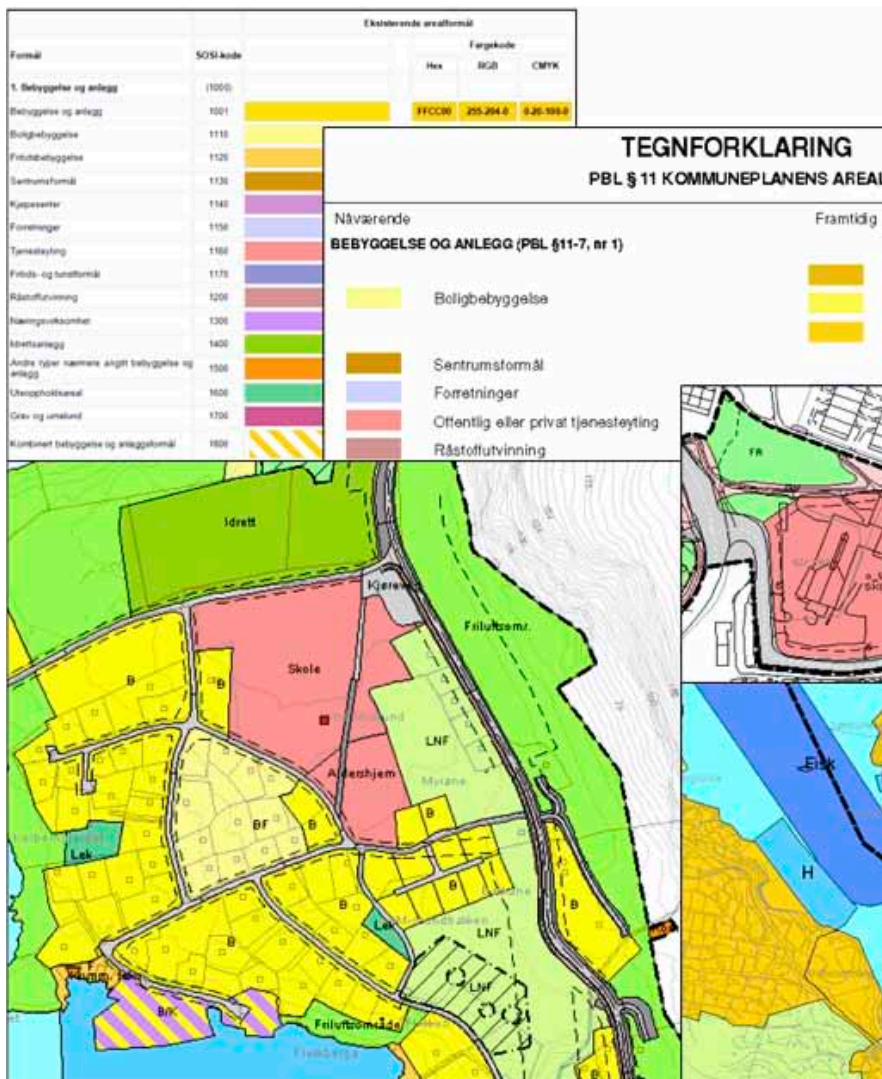
guro.andersen@dsb.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Arbeidet med utvikling av veilederen er gjort av Klimatilpasningssekretariatet i DSB. Underveis har også andre fagpersoner i DSB bidratt, spesielt innenfor samfunnssikkerhet i arealplanleggingen. I tillegg har en referansegruppe med representanter fra flere statlige direktorater, KS, kommuner og fylkesmenn deltatt i arbeidet.

Endringer i standarder for plankartet i 2011

Det er utarbeidet omfattende informasjons- og veiledningsmaterieill til plan- og bygningsloven og dette materialet blir oppdatert fortløpende. Med ny plan- og bygningslov og kart- og planforskriftens §9 kom også kravet om at alle må framstille plankartene på samme måte. Etter de første erfaringene med praktisk bruk av kodene var det behov for noen mindre justeringer. Alle deler av produktspesifikasjonene er revidert som følge av endringer i kart- og planforskriften og SOSI-standard (Samordnet Opplegg for Stedfestet Informasjon) fra nyttår.

Behov for endringer i tegne-reglene oppstår etter hvert som disse tas i praktisk bruk. Det er når det konstrueres nye plankart man ser hvor praktisk tegne-reglene er utformet. Derfor vil det alltid i forbindelse med innføring av noe nytt være behov for en periode hvor dette tilpasses.

SOSI versjon 4.3

SOSI versjon 4.3 gjelder fra 1. januar 2011. Med denne versjonen innføres også nasjonal arealplan-ID for alle plannivåer. Endringene i denne versjonen har betydning for eventuelle omkodingsrutiner av eldre planer. Den har ingen betydning for de første planene etter ny lov. Utgåtte formål i versjon 4.3 skal fortsatt gjelde for SOSI versjon 4.1 og 4.2. Endringene er gitt i kart- og planforskriften.

- KpRegulertHøyde innføres og "arver" egenskapene fra RpRegulertHøyde. Denne kan fremstilles med geometritypen .KURVE og .PUNKT.
- KpInfrastrukturLinje er gitt arealstatus 2 (fremtidig) – dette er korrigering av en mangel i objektkatalogen.
- Objektkatalog for nasjonale og regionale planer innføres med SOSI Plan 4.3.

Det henvises til kart- og plan-

forskriften, SOSI Standarden for Plan 4.3 og produktspesifikasjonene for fullstendig oversikt over endringene.

Nye kombinerte formål

Mange ønsker å benytte forhåndsdefinerte kombinerte formål i sine planer, men enkelte av disse, var det behov for å korrigere. Formålene kontor og industri inngår i underformålet næring, og kombinasjoner med disse ble derfor uten selvstendig mening. Kombinerte formål med kodeverdiene 1820-1823 går ut og to nye kombinerte formål er opprettet. Kombinasjonen med underformål kontor/lager har fått kode 1825, og kombinasjonen industri/lager kode 1826. Kode 1825 er gitt signatur som utgått kode 1820, mens kode 1826 er gitt mørk lilla og gule striper i kombinasjonen. Ved behov for andre kombinasjoner innenfor bebyggelse og anlegg, enn de som inngår i SOSI og tegnereglene, benyttes kode 1800.

Traktoren beholdes

I høringsutkastet til forskriftsendringen var det foreslått å la kode 5100 utgå. Enkelte ble nok glade da det lå an til at traktorsymbolet skulle bli borte, men i den endelige endringen gikk i stedet kode 5001, landbruksnatur- og friluftformål samt reindrift (LNFR) ut. 5001 og 5100 omfatter det samme. Førstnevnte kode utgår derfor, og vi har beholdt traktorsymbolet.

Småbåtanlegg flyttes til bebyggelse og anlegg

Det oppstod tidlig usikkerhet om når formålet småbåthavn (6230) og småbåtanlegg (6730 og 6740) skulle benyttes. Sistnevnte var ment brukt

for anlegg som skulle sikre allmennheten tilgang til friluftsområder fra sjøen. Formålet ble benyttet også i andre sammenhenger for å sikre tilgang. Småbåtanlegg inngår imidlertid også i formålet friluftsområde (6700 og 6710) og det er følgelig ikke behov for en egen kode. For landdelen er det etablert nye formål som flyttes til hovedgruppe bebyggelse og anlegg (oransje). Formålsnavnene er de samme, småbåtanlegg i sjø og vassdrag og småbåtanlegg med tilhørende strandsone, men de har fått nye koder, 1587 og 1588. De får dessuten oransje farge som underformålene i samme gruppe.

Uthus/naust/badehus flyttes på land

Formålet uthus/naust/badehus, kode 6750, er forbundet med aktiviteter langs sjøen og i vassdragene, og ble først plassert under hovedgruppe bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone. Bygninger knyttet til disse formålene er oftest landbaserte og det gir et mer riktig signal om faktisk arealbruk, ved å plassere formålet under samlebetegnelsen bebyggelse og anlegg. Formålet uthus/naust/badehus er flyttet og gitt ny formålkode 1589, det får oransje farge som andre formål i undergruppen.

Målestokken avgjør strekbredden

Tegnereglene for fremstilling av kommuneplan etter gammel plan- og bygningslov skulle være tilpasset kartpresentasjon i målestokk 1:20 000. I de gamle tegnereglene var fjernveg gitt en strektykkelse på 2.0. I målestokk 1:50 000 gir det en vegbredde på 100 meter i terrenget! Tegneregler for planer etter ny PBL ble laget etter samme lest, men etter ønske fra svært mange ble bredden på samferdselslinjer justert for å tilpasses mindre målestokker. Planene ble jo helt svarte! Alle samferdselslinjer var beheftet med den samme overdimensjoneringen og det var behov for å justere. I siste versjon av tegnereglene er strektykkelsen på alle samferdselslinjer, grovt sett, delt på fire. De nye strektykkelsene gir en

mer korrekt bredde på vegformålene i terrenget når de presenteres som linjer.

Hensynssoner

For hensynssoner er det i tegnereglene særskilt angitt at man i plankart med liten målestokk kan redusere avstanden mellom linjene i skravuren til det halve. Dette gjelder både for kommuneplan og reguleringsplan. For reguleringsplan vil det normalt bare være skravuren for frisiktsoner som blir lite synlig.

Videre utvikling

Spesifikasjonen blir vurdert løpende når det gjelder behovet for endringer. Brukere av spesifikasjonen bør derfor forholde seg til de dokumenter som til enhver tid er lagt ut på Miljøverndepartementets nettside på www.regjeringen.no/kartforskriften. Alle dokumenter er påført dato og de har endringslogg slik at man kan se hvor det er gjort endringer og hva endringen gjelder. Det er også laget en nettside med gamle utgåtte versjoner av dokumentene. Det er dermed mulig å se hvilke fremstillings-tekniske krav som gjaldt på arealplanens vedtakstidspunkt.

Målet er å gjennomføre maksimalt en oppdatering av veiledingsmateriellet i året, hvis det oppstår behov for endringer. Etter hvert som avklaringer av lovtolkninger er på plass og man får mange gode planeksempler, vil det ikke være så mange behov for endringer, verken i kart- og planforskriften, standarden eller produktspesifikasjonen.

KONTAKT

Hilde Johansen Bakken
hilde-johansen.bakken@md.dep.no
 Miljøverndepartementet

Berit Nordtug
berit.nordtug@statkart.no
 Statens kartverk

ILLUSTRASJONER: MILJØVERNDEPARTEMENTET

Fotodokumentasjon av landskap i endring

Norsk institutt for skog og landskap har siden 1998 (daværende NIJOS) arbeidet med tema landskapsutvikling. I 2004 startet Skog og landskap et prosjekt kalt "Tilbakeblikk - norske landskap i endring" i samarbeid med SLF, Riksantikvaren og Norsk Folkemuseum. Resultatet ble en foto-vandretstilling, en bok med samme tittel og i 2012 kommer en ny bok som blant annet vil fokusere mer på landskapsutfordringer i byer og tettsteder.

Et vanlig trekk ved dagens norske byer er at jo lenger bort man kommer fra den gamle bykjernen dess mer blandet og tilfeldig blir både arkitektur og stilepoker.

Krav om eksakt fotoståsted

I *Tilbakeblikk* er det et mål å refotografere nøyaktig samme landskapsutsnitt. Det er derfor avgjørende å finne det eksakte fotoståstedet til den tidligere fotografen for derved å få en best mulig sammenligning med det eldste bildet. Dette er naturligvis ofte vanskelig, men helt sentralt for å få utbytte av metoden. Fotoståstedet er uløselig knyttet til hvert enkelt bilde, og det er fra dette punkt en optimal sammenligning kan skje.

Kulturlandskapsbegrepet

I dagligtalen brukes begrepet kulturlandskap nærmest synonymt om jordbrukslandskap. Det er imidlertid feil. Grunndefinisjonen på kulturlandskap er det menneskepåvirkede landskap, noe som i Norge i dag nærmest omfatter alt. Våre mest kulturpåvirkede landskap er derfor våre by- og tettsteder, hvor bebyggelse og tekniske anlegg dominerer. By- og tettstedslandskap er imidlertid også et svært uensartet begrep, både med tanke på utforming, størrelse og ikke minst historisk utvikling.

Eldre by- og tettsteders utvikling

De mest stabile områdene innenfor våre urbane kulturlandskap er i dag gjerne gamle bykjerner. De fleste av disse har ofte bevart en eldre arkitektur som det lokalt har vært enighet om å bevare. Fra slike godt bevarte bykjerner finnes det også mange eldre fotografier. Her lå byens severdigheter som turistene oppsøkte, og som derved også ofte ble fotografert. Å gjenfotografere slike bilder er som regel relativt enkelt, ettersom det her er mange bevarte orienteringspunkt.

Et ikke uvanlig trekk ved dagens norske byer er at dess lenger bort man kommer fra den gamle bykjernen dess mer blandet og tilfeldig blir både arkitektur og stilepoker. I mange til-

feller kan det virke som om kravet til både arkitektonisk og estetisk tilpasning til nye bygg blir lavere og til slutt tilsynelatende her blir nærmest fraværende.. Dette gjelder særlig områder som preges av nyere næringsutvikling og store næringsbygg. Typisk nok avtar også mengden med tilgjengelige fotografier i slike områder, og det ble langt sjeldnere laget postkort herfra. Å refotografere slike områder er derfor en større utfordring, men kanskje desto viktigere i forhold til å øke kunnskapen om slike pressområders stedsutvikling.

Nyere tettsteder

Mange av dagens mindre tettsteder har vokst fram på relativt kort tid. Fra en kanskje sped start som et kommunikasjonsmessig knutepunkt, for eksempel rundt en jernbanestasjon, har bebyggelsen rundt ekspandert kraftig over tid. Dette har mange steder gitt svært omfattende landskapsendringer. Også slike steders eldre fotografier er mer krevende å refotografere enn bilder fra bevarte bykjerner. Av bygninger på slike steder er det ofte kirken og jernbanestasjonen som utgjør de stabile landemerkene, mens resten av det opprinnelige sentrum veldig ofte har vært, eller stadig er i utvikling. Men, mens man i f.eks mange gamle bykjerner lenge har hatt et bevisst forhold til bygningshelhet og arkitektoniske sammenhenger, har mange nyere tettstedskjerner nærmest få bli til underveis. Tilsynelatende ofte, dessverre, uten å være forankret i en gjennomtenkt langsiktig plan om hvilken genuin egenart stedet skal ha, få eller utvikle seg mot. Og fordi arkitektur generelt blir mer global og ensrettet, blir småstedene også mer like. Mange småsteder mangler tilsynelatende i dag en egen sjel.

Dette skyldes ikke minst at nærings-

livet i stadig større grad preges av internasjonale varekjeder med godt synlige merkevarelogoer.

Plansmie for sentrumsutvikling

Ås kommune i Akershus har erkjent dette. Ås sentrum bærer preg av en klattvis utbygging, der enkeltutbygginger har fått forme selve sentrum. Og selv om flere sentrumsplaner er vedtatt opp gjennom årene har ikke de ansvarlige vært flinke nok til å ivareta helheten når enkeltsøknader om utbygging er blitt behandlet. For å bøte på dette har kommunen nå vedtatt å gjennomføre en plansmie for Ås sentrum.

En plansmie er en praktisk arbeidsmåte for å utvikle en involverende plan for utvikling av en by eller et tettsted, der innbyggerne og alle interessenter blir involvert i en bred demokratisk prosess. Formålet er å utvikle gode lokalsamfunn gjennom en mer menneskelig stedsutvikling, og der mange ulike hensyn og behov blir ivaretatt, for både innbyggere og næringsdrivende. En plansmie er således helt i tråd med den europeiske landskapskonvensjonen som oppfordrer til en bredest mulig folkelig deltagelse og medbestemmelsesrett ved utvikling av våre landskap.

Som metode ved bevisstgjøring om landskapsendringer er utvilsomt refotografiering av gamle fotografier et viktig redskap for å både synliggjøre et steds historiske røtter, men og for å gi noen ideer om hva man ønsker at stedet i fremtiden skal bli. Det skal bli interessant å følge plansmiens resultater når sentrumsutviklingen i Ås skal dokumenteres med refotografier.

KONTAKT

Oskar Puschmann
osp@skogoglandskap.no
Skog og landskap

>>

01

01. HAVNEUTVIKLING HEMNESBERGET, NORDLAND – 1936 OG 2005

Også havneområder i mindre tettsteder er i endring, om enn i mindre skala. Det gamle kirkestedet på Hemnesberget var et sentralt samlings- og handelssted for bygdene rundt fjorden. Som ferjested var tettstedet et knutepunkt for trafikk over land før Nordlandsbanen i sin helhet ble åpnet i 1962. Omkring 1960 merket Hemnesberget trafikkomleggingen fra sjø til land, med nedleggelse av lokalbåtruter. Stedet er i dag ikke lenger så tydelig vendt mot sjøen, brygger og sjøbuer er borte, men strandpromenaden er under fornying.

FOTO ANDERS BEER WILSE, © NORSK FOLKEMUSEUM.
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP.

02

02. VERDENSARVOMRÅDET GEIRANGER, MØRE OG ROMSDAL – 1960 OG 2004

Mens Geirangerfjordens verdenskjente hyllegårder for lengst er fraflyttet, har arealpresset bare økt i selve Geiranger. I 1960 hadde bygningsmassen et nokså enhetlig preg bestående av bolighus, gårdsbebyggelse og nærings- og servicebygg nede ved havna. I dag er stilartene langt mer variert og rent bygningsmessig kunne dette vært hvor som helst i Norge. Med status som Verdensarvområde har Geiranger i dag to utfordringer; nemlig å ta vare på resterende jordbrukslandskap ved å forhindre ytterligere gjengroing, samt å lokalisere eventuell ny bebyggelse på en bedre og mer stedstilpasset måte enn de siste tiårs utbygging.

FOTO KNUIT AUNE KUNSTFORLAG, © AUNE FORLAG.
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP.

03

03. SENTRUMSUTVIKLING I ARENDAL BY, AUST-AGDER - 1888 OG 2010

Axel Lindahls panorama over Arendal fra 1888 viser hvordan deler av sentrum den gang var bygd på ulike holmer. Mest sentral i bildet er den helt nye Trefoldighetskirken (1888) på Tyholmen, som både den gang og i dag er et betydelig landemerke i Arendal sentrum. I 2010 ser man et vesentlig endret sentrum. Kanalen mellom Tyholmen og resten av byen ble fylt igjen allerede i 1930-årene, og ga blant annet plass til Rutebilstasjonen. Av nyere bygninger på bildet framheves særlig det store kjøpesenteret Amfi Arena som åpnet i 2005. Studerer man bildene ser man imidlertid at mange av 1800-tallsbygningene fortsatt finnes bevart.

FOTO AXEL LINDAHL, © NORSK FOLKEMUSEUM.
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP.

04

04. SENTRUMSUTVIKLING I ÅS, ÅS KOMMUNE, AKERSHUS - 2006 OG 2008

I Norge har vi mange steder de siste åra opplevd en utstrakt byggevirk-somhet, og mange bydeler og tettsteder har fått en betydelig tilvekst av en ny og moderne bygningsmasse. På mindre steder kan særlig nye store enkeltbygninger bidra til at stedets visuelle identitet skifter karakter. Særlig der den eksisterende gamle og mer "ulønnsom" byg-ningsmasse må vike. Bildene viser et utsnitt av en pågående sentrums-fornyelse i Ås sentrum. Det gamle huset til høyre, "Texas", er imidlertid flyttet og står i dag nyrestaurert vel 50 meter unna.

FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP.

Bymiljøindikatorer: Tette byer er mest klima- og miljøvennlige

Tett utbygde byer legger beslag på mindre areal, har kortere avstander til barnehager, skoler og butikker og har mer miljøvennlig transport, mindre bilbruk og lavere klimagassutslipp enn de mer spredtbygde byene. Kanskje litt overraskende er det at tilgangen til trygge leke- og rekreasjonsarealer er like god i tette byer som i mer spredtbygde. Dette framkommer i en rapport om miljøtilstanden i de 13 byene som deltar i programmet Framtidens byer.

Rapporten er utarbeidet av Statistisk sentralbyrå (SSB). Den inneholder tall for areal, transport, energi og utslipp av klimagasser, luftforurensning, avfall og miljøvennlig praksis, i alt 24 indikatorer. Dette er forhold som de lokale myndighetene selv i stor grad kan påvirke. Rapporten kan derfor brukes som en målestokk på byenes miljøpolitikk, byene kan sammenligne seg med hverandre og spores til ekstra innsats.

Det er tredje gang Miljøverndepartementet har fått laget slike bymiljørapporter. Dette gir mulighet for å følge miljøutviklingen over tid. På mange områder går det i riktig retning i forhold til miljømålene. For eksempel blir alle byene tettere og en økende andel barn har kort veg til barnehager og skoler. I 2009 økte for første gang andelen miljøvennlig transport (gange, sykkel og kollektiv) for byene sett under ett, men figuren viser at det er store variasjoner byene imellom både i utvikling og nivå.

På andre områder går det dårligere. Klimagassutslippene fra vegtrafikken øker i alle byene, og handelen trekkes fortsatt ut av bysentrum. Selv om det ikke er forskjell mellom tette og mindre tette byer, blir det generelt dårligere tilgang til grønne områder. Dette viser at alle Framtidens byer står overfor store utfordringer. Selv de beste må skjerpe seg for å bli bærekraftige byer som er gode å leve i.

Rapporten kan leses på:
www.ssb.no/emner/01/rapp_201112/

KONTAKT
Wilhelm Torheim
wilhelm.torheim@md.dep.no
Miljøverndepartementet

FOTO: JAN HAUSKEN

Interkommunalt samarbeid om plan- og miljøkompetanse i Lister

I Vest-Agder samarbeider seks kommuner om å styrke egen plan- og miljøkompetanse. Er det mulig å styrke kompetansen uten å ansette flere, og uten at ansatte tar tidkrevende etterutdanning?

Listerrådet er et samarbeidsorgan for de 6 vestligste kommunene i Vest-Agder; Sirdal, Lyngdal, Kvinesdal, Hægebostad, Flekkefjord og Farsund. Med midler fra Miljøverndepartementet (MD) startet rådet høsten 2010 prosjektet Lister klima og miljø. Aktiviteten i prosjektet drives fram av en aktiv og kompetent prosjektgruppe med ansatte fra alle kommunene i Lister, KS, Enova, Fylkesmannen og Fylkeskommunen Vest-Agder.

Målene er:

- Følge opp regionens energi- og klimaplan
- Styrke kommunenes kompetanse innen plan og miljø

Som i mange små- og mellomstore kommuner er kompetansen sårbar i Lister-kommunene. Strenge økonomiske prioriteringer, begrenset jobbmarked og små fagmiljøer kan gjøre det vanskelig å rekruttere og beholde fagfolk. I tillegg er kompetansekravene høye og utvikler seg stadig. Et lite antall ansatte må løse et bredt spekter av spesialiserte oppgaver. En og samme person må beherske alt fra kompliserte lovverk til risiko- og sårbarhetsanalyser, avfallshåndtering og avansert bruk av kartapplikasjoner.

Samarbeid og god kontakt mellom kommunene styrker kompetansen. På denne måten blir regionens felles fagressurser bedre synlig, og ansatte med like arbeidsoppgaver i forskjellige kommuner blir del av et større fagmiljø.

Prosjektet arrangerer populære fagdager med tema som:

- Reguleringsplan: forhåndskonferanse, utforming av bestemmelser, ROS-vurderinger
- Naturmangfoldsloven: handtering av §§ 8-12, bruk av databaser og kart
- Forurensning: nedgravde oljetanker, forsøplingsveilederen og databasen for grunnforurensning

Kommuneveileder

Lister klima og miljø har etterlyst bedre verktøy og tilrettelegging for kommunene, slik at de enklere og mer rasjonelt kan løse sine oppgaver. Prosjektet er nå tilkoblet Miljøverndepartementet og miljødirektoratenes arbeid med å utvikle en nettbasert veileder for å øke plan- og miljøkompetansen i små- og mellomstore kommuner.

Eksempel: fornybar energi

Et av tiltakene i energi- og klimaplanen for Lister er felles planer for vind- og vannkraft. I noen av medlemskommunene ligger konsesjonssøknader praktisk talt i kø. Både for den enkelte

kommune og for regionen som helhet, er det avgjørende at disse søknadene sees på i sammenheng. Prosessen fordrer tunge løft på plansida, noe som kommunene hver for seg vanskelig kan klare. Temaet vil ha høy prioritet framover i Lister, som er et stadig viktigere knutepunkt for fornybar energi.

KONTAKT

Liv Birkeland
liv.birkeland@kvinesdal.kommune.no
 Listerrådet

FLEKKEFJORD

FARSUND

KVINESDAL

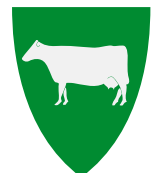
HÆGEBOSTAD

SIRDAL

LYNGDAL

Tønsberg kommune - digital plandialog for medvirkning i planleggingen

Tønsberg kommune har hatt kartløsning på internett siden år 2000. Gjennom samarbeid mellom 12 kommuner i Vestfold (12k) om digital plandialog er det blitt utviklet et system for innsyn og medvirkning i kommunenes arealplanprosesser.

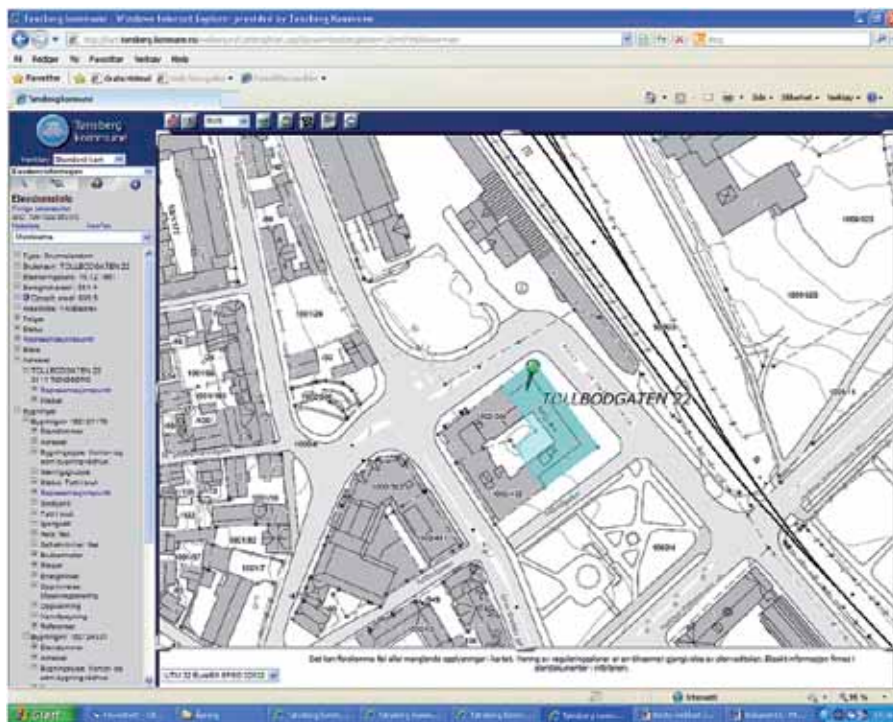

12k er et interkommunalt samarbeid mellom 12 kommuner i Vestfold med en befolkning på omtrent 215.000 innbyggere. Formålet er å utvikle tjenestetilbudet, samordne kommunenes plan-, areal- og næringspolitikk og være talerør for kommunale fellesinteresser i Vestfold.

Samarbeidet har en egen internettside: www.12k.no

I desember 2007 ble det iverksatt et innføringsprosjekt med målsetting at Digital plandialog ble tatt i bruk i de øvrige kommuner innen 12k. Da prosjektet ble avsluttet mars 2009 var Digital plandialog satt i drift i følgende kommuner: Andebu, Hof, Holmestrand, Horten, Larvik, Nøtterøy, Re, Sandefjord, Tjøme og Tønsberg.

Digital plandialog markedsføres fortløpende både internt i kommunene og overfor innbyggerne slik at de forventede gevinstene oppnås. Det er opprettet en nettverksgruppe i 12k med deltakere fra arealplanavdelingen i alle kommunene. Nettverksgruppen skal sørge for videreutvikling av løsningen og at innholdet holder høy kvalitet. Det er et nært samarbeid mellom miljøene for arealplan og geodata innen 12k.

Skjermdump fra kartløsningen.

Utfordringer

Det har vært jobbet mye med å etablere rutiner for å håndtere dokumenter og plankart digitalt. Målsettingen er å benytte elektroniske data i alle ledd slik at informasjon raskt kan publiseres på internet, og at innbyggerne kan føre en digital dialog med kommunen.

Utfordringen for kommunene som skal ta i bruk Digital plandialog er å få organisasjonen og brukerne til å arbeide mer digitalt i arealplanprosessen. Kommunens ledere må benytte Digital plandialog for å presentere arealplaner på møter med innbyggere og media. På samme måte må ekspedisjonen eller servicetorget veilede innbyggerne til Digital

plandialog ved henvendelse om arealplaner. Dette krever endring i holdning, engasjement og innsats fra alle ledd i organisasjonen.

Erfaringer

Horten og Tønsberg har hatt løsningen i drift siden desember 2007. Rutiner på arealplanavdelingene innen 12k er nå tilpasset Digital plandialog og det er oppnådd gevinster.

Med endrede rutiner og kompetanseheving hos saksbehandlerne er Digital plandialog blitt effektiviserende. En utfordring er å øke antall tilbakemeldinger fra publikum om planoppstart eller offentlig ettersyn via dialogfunksjonen "send uttalelse".

Videre utvikling

Digital plandialog har vakt stor interesse over hele landet og det er holdt en rekke foredrag om innføring av Digital plandialog.

Geointegrasjonsprosjektet, www.geointegrasjon.no

Statens kartverk og KS har initiert det nasjonale Geointegrasjonsprosjektet. En viktig målsetning med Geointegrasjonsprosjektet er å utarbeide felles standarder for tilgang til eiendomsinformasjon og planinformasjon.

Gjennom samarbeid med ledende systemleverandører innenfor SAK/Arkiv og GIS skal løsningene implementeres og testes på fyrårnsarenaer i flere kommuner. 12k deltar med Digital plandialog som fyrårnsprosjekt.

I prosjektperioden som avsluttes i oktober 2011 vil det legges størst vekt på følgende tiltak:

- Oppgradering av Digital plandialog basert på ny Geointegrasjonsstandard for plan.
- Tilrettelegging av Digital plandialog med ny planregisterbase basert på PBL av 2008.
- Utvikling av web-klient for oppdatering av informasjon i planregisterbasen.

Kartløsningen hos Tønsberg kommune: <http://kart.tonsberg.kommune.no/webinnsyn>

KONTAKT

Kåre Conradsen
kare.conradsen@tonsberg.kommune.no
 Tønsberg kommune

The screenshot shows the 'Tønsberg kommune' web portal. The main content area displays a map with various colored zones (pink, blue, orange) and a central window showing an aerial view of a building complex. The sidebar on the left contains navigation options like 'Verktøy', 'Arealplaner', and 'Planinformasjon'. At the bottom, there is a timeline for the planning process.

8.11.2008	8.12.2008	8.6.2009	18.6.2009	14.8.2009	7.8.2010	18.8.2010	12.8.2010
Planoppstart	Uttalelse til planoppstart	Rådmannens innstilling	1. gangs behandling	Uttalelse til	Rådmannens innstilling	2. gangs behandling / Planvedtak	Klageuttalelse
Planinitiativ	Uttalelse til planoppstart	Planarbeidelse / Sakforberedelse	Saksfremlegg	Offentlig ettersyn	Saksforberedelse	Saksfremlegg	Kunngjøring / Klageadgang
							Klagebehandling

Vindu med skråfoto og tidslinje for planprosessen.

Larvik kommune

- veien til digitalt planregister

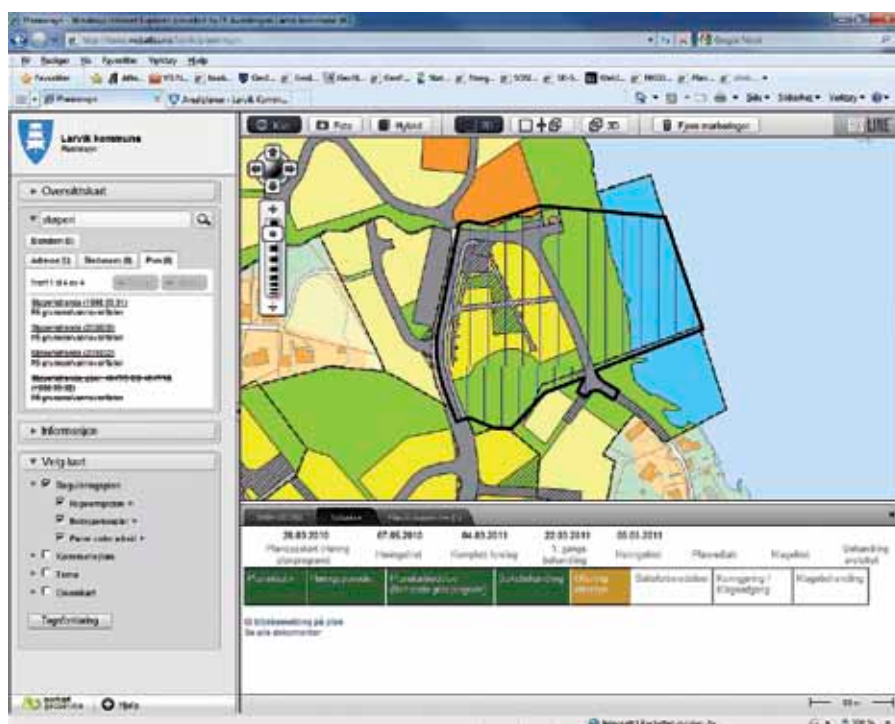
Larvik kommune startet i 2003 arbeidet med skanning av eksisterende planer og bestemmelser samt etablering av digitalt planarkiv. Parallelt ble det utviklet rutiner for vedlikehold. I perioden 2005 og 2008 ble detaljplaner og kommuneplanens arealdel vektorisert og konvertert til SOSI versjon 4.0.

På kommunens websider kan publikum og forslagsstillere benytte plandialogen for å finne informasjon om eksisterende planer og pågående planarbeid. Digital plandialog gir publikum, næringsliv og regionale myndigheter god tilgang til informasjon om arbeidet med arealplaner og mulighet for medvirkning i planprosessen. Plandata speiles over til plandialogen om natten, slik at informasjonen som er tilgjengelig i plandialogen aldri er eldre enn 24 timer.

Erfaringer og utfordringer

Gjennom vår rolle som fyrtårnsarena ser vi på hvordan ulike digitale verktøy kan linkes sammen. Vi mener at plandialogen kan effektiviseres ved at dokumentene som vises der hentes direkte fra saksbehandlingssystemet. Det skapes mange dokumenter i en planprosess, og gjenfinning av et dokument med upresis benevnelse kan være en utfordring. Det er derfor viktig å lage gode rutiner for journalføring som bygger opp under kravene til hva som skal fremgå av planregisteret.

Alle kommuner må ha årskopier av planregistrene sine. Dette bør kunne ivaretas gjennom den årlige geovekstleveransen til Statens Kartverk. Kanskje bør prinsippene rundt matrikelen også benyttes for et nasjonalt planregister?

Nettsidene for digital plandialog i Larvik kommune.

KONTAKTPERSON

Odd Arne Bakke-Ludviksen
odd.arne.bakke-ludviksen@larvik.kommune.no
 Larvik kommune

Kongsvinger kommune

- erfaringer med publisering av arealplaner og kommunalt planregister på internett

Kongsvinger kommune har siden januar 2009 brukt PlanDialog for å gjøre arealplaner tilgjengelig på internett sammen med saksdokumentene. Planprosessen visualiseres med en klikkbar tidslinje, og alle saksdokumenter med tilleggs-materiale kan leses i samme grensesnitt som arealplankartet. Høsten 2010 ble PlanDialog oppdatert slik at løsningen tilfredsstillende kravene til kommunalt planregister.

Gode rutiner viktig

For at PlanDialog skal holdes oppdatert, kreves et tett samarbeid mellom arkivpersonale, kart/ GIS-ansvarlig og saksbehandlere. Kongsvinger kommune har laget saksprosesser for de ulike plan-variantene for at de skal presenteres på best mulig måte. Dette har ført til noe prøving og feiling, som også henger sammen med innføring av ny plan- og bygningslov. Saksbehandlerne har fått økt ansvar i å håndtere dokumenter. De ulike oppgavene skal tidfestes og alle dokumenter må kategoriseres som "planforslag", "uttalelse", "saksframlegg" m.v. Med kategorisering og tidslinje blir det lettere for brukeren å orientere seg i prosessen og saksdokumentene. Innspill og uttalelser kan gis direkte i PlanDialog underveis i prosessen.

Vektorisering av

eksisterende arealplaner

PlanDialog er særlig nyttig for pågående planprosesser, men verktøyet gir også brukeren mulighet til å hente planinformasjon for vedtatte planer. I Kongsvinger har vi i løpet av det siste året valgt å vektorisere alle eksisterende arealplaner. Det har vært en omfattende jobb som har krevd både planfaglige og karttekniske vurderinger underveis. Enkelte arealplaner ble besluttet opphevet og for noen få ble bare omrisset vektorisert.

Til nå har det vært en omfattende jobb å systematisere informasjon og gjøre PlanDialog mer brukervennlig. Samtidig ser vi at regionale myndigheter og private syns dette letter tilgangen til samtlige dokumenter. PlanDialog er et positivt og framtidsrettet bidrag til å øke forståelsen for planlegging. PlanDialog skal være pålitelig, oppdatert og enkelt å bruke både for saksbehandlere og publikum.

KONTAKT

Anne Kjersti Briskerud
annekjersti.briskerud@kongsvinger.kommune.no
Kongsvinger kommune

Orkdal kommune tar i bruk 3D i arealplansammenheng

Gjennom planprosjekt Orkdal 2040 har Orkdal kommune hatt en visjon om videreutvikling av Orkdal kommune fra et industritettsted til en småby basert på bærekraftig utvikling. Bruk av avansert 3D teknologi bidrar til god visualisering av de alternative utviklingsmulighetene.

FOTO WWW.NORGE.BILDER.NO

Orkdal 2040 er en planprosess hvor Orkdal kommune har løftet blikket 30 år fremover med byutvikling, miljø og modernisering i fokus. Visjoner for planarbeidet inkluderer fortetning til småby, bevaring og utvikling av grønnstruktur, miljøvennlig kollektivtilbud, fjernvarme med mer.

Visualisering av alternativer

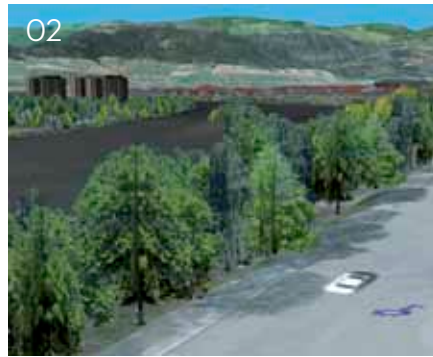
Et viktig mål med prosjektet har vært visualisering av den fremtidige småbyen. Bruk av ny teknologi og visualisering i en tredimensjonal datamodell er et sentralt element i planprogrammet for Orkdal 2040

O1. Reguleringsplan for boligområde med enkel visualisering av fremtidig bebyggelse.

Kombinering av geodata

Det unike med 3D modellen i 3D Innsyn har vært muligheten for å kombinere SOSI data og ortofoto (georefererte flybilder) med vegetasjon tolket fra laser, detaljkonstruerte "arkitekter modeller" (DAK-modeller) samt modeller konstruert i gratis programvare som Google sketchup. I kombinasjon gir data fra disse kildene en meget nær representasjon av virkeligheten, og ikke minst morgendagens virkelighet. I løsningen tegnes kommuneplan og reguleringsplaner direkte ut fra kommunens egen Web Map Service (WMS).

O2. Viktig eksisterende grønnstruktur langs elva Orkla. Oppe i venstre hjørne vises mulig fremtidig blokkbebyggelse i 9 etasjer.

kan utbyggernes ønsker introduseres direkte inn i eksisterende bymodell for en nærmere vurdering.

På denne måten kan utbyggernes ønsker introduseres direkte inn i eksisterende 3D modell for nærmere vurdering.

O3. Visualisering av mulig utvikling av nytt sentrumskvartal. Kommunedelplan er drapert i bunnen med eksisterende bebyggelse og vegetasjon.

prosjektet. Målet har vært å kunne fremstille planlagt og fremtidig arealutnyttelse i 3D, sammen med nå-situasjonen. Videre har det vært et ønske om å bruke 3D aktivt i planprosessen for å visualisere alternativene til byutvikling, og for å kommunisere disse ut dette til publikum.

I arbeidet med å realisere målet om 3D visualisering, har Orkdal kommune samarbeidet med Norkart Geoservice as. Resultatet er lansering av Orkdal2040 prosjektet i 3D Innsyn.

Videre har det vært et ønske om å bruke 3D aktivt i planprosessen for å visualisere alternativene til byutvikling, og for å kommunisere disse ut dette til publikum.

Bruk av 3D i plan- og byggesak

Orkdal kommune kommer til å benytte 3D Innsyn videre i kommuneplanleggingen, og vil etter hvert kreve at utbyggere leverer 3D modeller av større byggeprosjekt sammen med byggesøknaden. På denne måten

Informasjon om 3D Innsyn og prosjektet Orkdal 2040 er publisert på Orkdal kommunes hjemmesider:

www.orkdal.kommune.no/3D
www.orkdal.kommune.no/Orkdal2040

KONTAKT

Christian Bonvik
christian.bonvik@orkdal.kommune.no
 Orkdal kommun

Geoanalyseworkshop for bruk av GIS i urbant samfunnssikkerhetsarbeid

Inspirert av forsvarets tverrfaglige GIS fagøvelser er det utviklet metodikk for lignende samarbeid i kommunal sektor. Resultatet har så langt blitt tre Geoanalyse-workshops på Nasjonalt utdannings-senter for samfunns-sikkerhet og beredskap (NUSB) i Heggedal.

KONTAKT

Stein Moen

stein.moen@pbe.oslo.kommune.no

Oslo kommune

ANALYSE AV FLOMEFFEKT

■ Østre Alna, Groruddalen i Oslo

● Sårbare objekter

Denne måten å jobbe på har vist seg å ha stort potensial både for utvikling av personell med høy kompetanse, brobygging innenfor offentlig forvaltning og ikke minst effektiv løsning av felles utfordringer. Medarbeidere innen GIS, vann og avløp, arealplanlegging og andre fagområder har møtt med målsetning om å komme hjem med konkrete resultater og jobbe videre med i egen kommune.

LOKALISERING AV SNØDEPONI ETTER KRITERIER

- A) Lite støy, boligområde (Makrellbekken),
- B) Lite støy, sentrumsnært (Sinsen, Hovin)
- C) Mye støy, industriområde (Alna)

Organisering

Alle Geoanalyse workshopene har hatt en programkomité, som har satt sammen programmet, tilrettelagt data, samt laget problemstillinger og deloppgaver til gruppene.

GIS gir muligheter

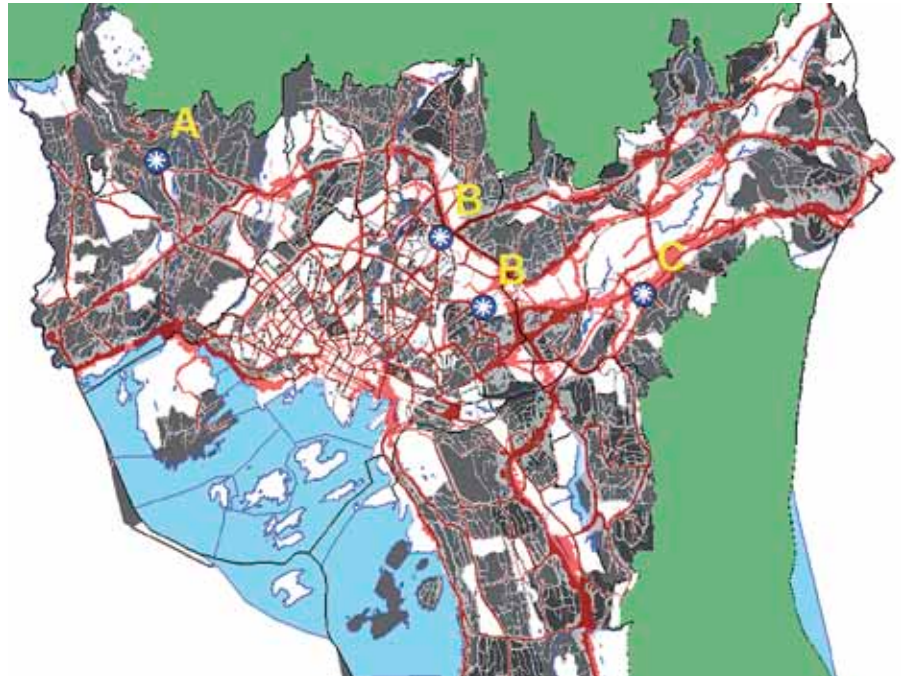
Den første samlingen var kun for Oslo kommune og hadde tema: "GIS gir muligheter". Intensjonen var å vise de etatene som ikke brukte GIS daglig, hvilke muligheter som ligger i verktøyet. Oslo Havn KF og Brann- og redningsetaten fikk muligheten til å utforske hvordan GIS kan anvendes innen fagfeltet. Samtidig fikk erfarne GIS operatører fra Plan- og bygningsetaten, Vann og avløpsetaten og friluftsetaten bryne seg på nye og ukjente problemstillinger. Det ble mange spennende diskusjoner på tvers av yrkesgrupper og etater. Samtidig som problemer ble løst ble det produsert håndfaste resultater som deltakerne kunne ta med seg hjem.

Hovedproblemstillingen ble delt opp i følgende deloppgaver:

- Lokalisering av nye småbåthavner i Oslo
- Effektivisering av tilsyn
- Potensial for bruk av geodata i I10 sentralen
- Konsekvensen av 100 års flom i Akerselva og dambrudd ved Alunnsjøen
- Objektinfo om sårbare objekter i Oslo
- Støtte til kriseledelse ved oljeutslipp i Oslofjorden

GIS - analyser i lokaliseringsspørsmål

På den andre samlingen var temaet: "GIS - analyser i lokaliseringsspørsmål". Utfordringen som skulle løses var å finne beste plassering av et snødeponi i Oslo kommune.

Det ble benyttet en rekke ulike GIS – analyser som også kan anvendes i andre lokaliseringsspørsmål, plassering av en barnehage, skole, boligområde eller annet. Deltakerne var personer fra mange etater.

Hovedproblemstillingen ble brutt opp i deloppgaver:

- Nettverksanalyse
- Områdeberegning/vurdering
- Miljø, risiko og sårbarhet
- Menneskelig påvirkning

Kartlegging av flomveier i urbane områder

Den tredje og så langt siste samlingen hadde temaet: "Kartlegging av flomveier i urbane områder" og samlet deltakere fra Fredrikstad, Trondheim, Kristiansand, Stavanger, Bærum og Oslo kommune viste det seg også denne gangen at man kan oppnå gode resultater på kort tid ved å la fagpersoner med ulik bakgrunn jobbe sammen i grupper for å løse et felles problem. GIS - folkene tok i bruk analyser og metoder de ikke mestret i utgangspunktet og fikk fortløpende korreksjoner og innspill fra fagfolkene fra vann og avløp og arealplanlegging som vurderte resultatene fortløpende.

Hovedproblemstillingen ble delt opp i fire deloppgaver;

- Oversiktskartlegging
- Fra oversiktskartlegging til detaljkartlegging
- Detaljkartlegging - mellom oversiktskartlegging og konsulentarbeid
- Et flomrisikokart

Resultatet ble flere modeller for oversiktskartlegging av flomveier, som enkelt kan kjøres på "egne" data/terrengmodeller når deltakerne kom hjem til egen kommune. Det ble også gjort flere erfaringer om hvilke betydelige muligheter og utfordringer som ligger i bruk av laserdata. Deltakerne fikk også mye praktisk erfaring med bruk av GIS – analyser og ikke minst har de fått nye kolleger å kontakte i møte med nye utfordringer.

ATP-modell

- et verktøy for bedre sykkelveier

Skal man lage et effektivt nett for transportsykklistene handler det om å konkurrere med privatbilen. Da må det legges til rette for trygg og effektiv sykling og samtidig må utbygger få mest sykkelvei igjen for pengene. ATP-modellen er et gratis dataverktøy der arealbruk og transportsystem sees i sammenheng.

I modellen legges det inn data om hvor folk bor og arbeider, sykkelandel i forhold til reisehensikt og reise-lengde, og hvor bratte de ulike sykkelrutene er. Modellen kan beregne sykkeltrafikk på ulike strekninger, og hvor det blir lettest å få økning i sykkeltrafikken. Ut fra dette kan en bestemme hvilke strekninger som bør prioriteres.

Verktøyet kan også brukes til å beregne transportkonsekvensene ved forskjellige lokaliseringsalternativer som for eksempel sykehus og kjøpesentre. Det kan også få fram hvor tilgjengelig lokalitetene er for ulike trafikanter. Modellen gir gode muligheter for å framstille resultatene

på kart på en pedagogisk og oversikkelig måte. ATP-modellen har et brukernetverk for utveksling av erfaringer og diskusjon om forbedringer.

Mer informasjon finnes på:
www.atpmodell.no

KONTAKT

Wilhelm Torheim
wilhelm.torheim@md.dep.no
Tor Atle Odberg
tor-atle.odberg@md.dep.no
Miljøverndepartementet

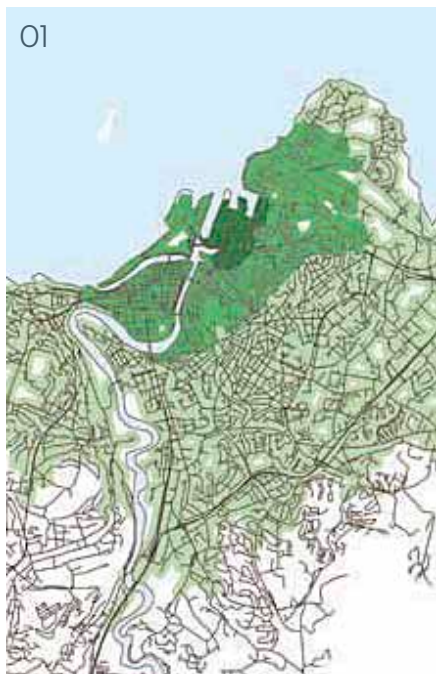
Tor Medalen
tor.medalen@ntnu.no
Norges teknisk- natur-
vitenskapelige universitet

01. SYKKELTILGJENGELIGHET

Bruk av ATP-modellen i Trondheim, tilgjengelighet med sykkel på 10 og 20 minutter.

02. ALLE TRANSPORTMIDLER

Bruk av ATP-modellen i Trondheim, tilgjengelighet samlet for alle transportmidler.

KlimaGIS

- visualiserer klimaendringer

Stavanger og Sandnes kommuner har i samarbeid med Powersim Software, Norkart Geoservice og Framtidens byer utviklet et kartverktøy. Verktøyet kombinerer geografisk informasjon med statistikk og visualiserer mulige konsekvenser av klimaendringer. Dette er nyttig både som planredskap for kommunens fagfolk og i kommunikasjon med innbyggerne.

Framtidsbilder

Klimamodellene gir oss et inntrykk av hvordan klimaet kan utvikle seg og sannsynlighet og konsekvenser kan tolkes for hver enkelt kommune. Havnivåstigning, skredfare og vind kan vises og resultat av analyser kan bli presentert i plankart, temakart, billedmanipuleringer, filmer og tredimensjonalt.

Klimakart i kommunal planlegging

KlimaGIS kan brukes i arealplanlegging, byggesak og i risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS). Verktøyet kan for eksempel vise hvor langt unna sjø og vassdrag en bør bygge eller analysere og visualisere områder med fare for skred.

KlimaGIS ble utviklet som en del av byenes klimatilpasning i prosjektet Framtidens byer.

Her er noen eksempler på hvordan byene har brukt kartverktøyet:

- Verdikartlegging i strandsonen (Sandnes)
- Digitalkart for flom og skredfare (Bærum)
- Havnivåstigning og stormflo på kart (Fredrikstad)
- Risiko- og sårbarhetsanalyser for avgrensning av hensynssoner i arealplaner (Stavanger og Sandnes)
- Temakart for konsekvenser av klimaendringer (Oslo kommune)
- Kartlegging og kartfesting av naturrisiko (Bergen)

KONTAKT

Unn Ellefsen
unn.ellefsen@md.dep.no
 Miljøverndepartementet

Gry Backe
gry.backe@dsb.no
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Internettside for prosjektet:
www.klimagis.no

Veileder i reguleringsplanlegging

Veilederen om reguleringsplaner er utformet til bruk for offentlige og private planleggere og andre som utarbeider reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven. Den legger hovedvekt på de kravene som gjelder når et planforslag skal utarbeides og rammene for bruk av planbeskrivelse, arealformål, hensynssoner og bestemmelser.

Det utarbeides hvert år mellom 2000 og 3000 nye reguleringsplaner i Norge. Til nå har over 70 % av disse vært basert på private planforslag. Veilederen skal kunne brukes av alle som utarbeider planforslag. Den tar ikke opp hvordan planforslag skal behandles av kommunen. For veiledning om dette vises det departementets lovkommentar.

Innholdet i veilederen er ikke uttømmende om planfaglige og juridiske problemstillinger. Den inneholder derfor lenker til annen informasjon som kan utdype spesielle problemstillinger. Dette gjelder blant annet kart- og planforskriften og den nasjonale produktspesifikasjonen for arealplan og digitalt planregister, som gir nærmere informasjon om hvordan reguleringsplaner skal framstilles.

For fylkeskommunene skal denne veilederen være et grunnlag for det lovpålagte veiledningsarbeidet overfor kommunene. For fylkesmennene skal den være et hjelpemiddel i arbeidet med veiledning og opplæring om juridiske spørsmål.

Dette er en første utgave av veilederen. Departementet ønsker at veilederen skal være et best mulig

<http://www.planlegging.no>

hjelpemiddel for planleggere og andre som medvirker i utformingen av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven. Den vil derfor bli oppdatert og supplert etter hvert som behovet tilsier det. Vi er følgelig interessert i alle forslag til forbedringer.

Veilederen om reguleringsplaner ligger på www.planlegging.no som er Miljøverndepartementets nettside om planlegging. Her ligger også mye annen veiledning til den nye plan- og bygningsloven fra 2008.

Kontakt

Hans Jacob Neumann
hans.jacob.neumann@md.dep.no
 Miljøverndepartementet

Veileder i landskapsanalyse

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren har laget en veileder for kommuner som ønsker å utarbeide en landskapsanalyse til bruk i kommuneplanleggingen. Veilederen viser hvordan landskapsanalyser kan brukes for å sikre best mulig arealplanlegging. Den gir en beskrivelse av hvordan konsekvensene for landskap av arealbruksendringer i kommuneplanens arealdel kan vurderes.

Landskapet er en ressurs for lokalsamfunnet. All utbygging og arealbruk bidrar til endringer i landskapet. En god forståelse for hva som kjenner tegner landskapet i de ulike delene av kommunen, gir mulighet for å planlegge arealbruken best mulig.

En slik analyse vil bidra til å få fram det som kjennetegner kommunens landskap, og sikre at disse kvalitetene blir godt tatt vare på. Utviklingen kan derfor skje uten at viktige verdier ødelegges.

Analysemetoden i den nye veilederen har en helhetlig tilnærming til landskapet basert på Den europeiske landskapskonvensjonen. Metoden favner både naturgitte, kulturhistoriske og romlig-estetiske forhold, og samspillet mellom disse.

KONTAKT

Toril Grønningsæter
toril.gronningsaeter@dirnat.no
 Direktoratet for naturforvaltning

Kristi Vindedal
krv@ra.no
 Even Gaukstad
eg@ra.no
 Riksantikvaren

Veiledere under arbeid:

- Kommuneplanens arealdel
- Kommunal planstrategi
- Kommuneplanens samfunnsdel
- Konsekvensutredninger i oversiktsplaner
- Regional planstrategi
- Kvalitet i uteområder
- Landbruk i planleggingen
- Farleder og plan- og bygningsloven
- Mineralske løsmasser
- Metoder for medvirkning i planlegging

01. Fyksesund i Hardanger.

Miljøstatus i Norge lanserer nå et nytt undervisningsopplegg, "Miljøjournalistene", for alle skoler på ungdomstrinnet og videregående skole. Elevene får mulighet til å jobbe som lokaljournalister og skrive om natur- og miljøspørsmål i samarbeid med lokalavisene. Miljøinformasjon fra norske kommuner kommer til å bli etterspurt.

Unge journalister setter miljø på dagsorden i kommunene

FOTO: GRO ARNEBERG THORESEN

01

01. Her er noen av de unge miljøjournalistene avbildet.

Hva er Miljøjournalistene?

Formålet med Miljøjournalistene er å øke elevenes kunnskap om miljøutfordringene og bruken av seriøs og kvalitetssikret miljøinformasjon. Rollen som miljøjournalister vil blant annet gi elevene skrivetrening, kunnskap om bruk av kilder og kildekritikk, forståelse for medienes rolle i samfunnet og innsikt i forvaltning av lokalsamfunnet.

Ved hjelp av journalistiske metoder skal elevene undersøke miljøforholdene

i sin kommune. Vinklingene vil være ulike etter hvilke kompetansemål skolene ønsker å fokusere på og hva slags kommune elevene bor i. Elevene kan for eksempel ønske å avdekke kritikkverdige forhold knyttet til forurensning, sette søkelys på spesielle naturverdier eller kulturminner som trues. Arbeidet deres skal munne ut i nyhetsartikler eller videoreportasjer.

– Vi har utviklet en egen bloggløsning for Miljøjournalistene, med henvisning til læringsmålene, journalistiske tips,

samt lenker og tips til lokale miljøtemaer elevene kan skrive om, sier prosjektleder Ingrid Nissen. Her kan elevene skrive logg om læring og erfaringer underveis og legge inn nyhetsartikler og filmer. Det er inngått et samarbeid med lokalavisene i A-pressen. Lokalavisene oppfordres til å dekke Miljøjournalistenes arbeid og publisere de beste artiklene i lokalavisen. De som har kapasitet kan bidra med foredrag og veiledning i journalistikk.

Innsigelsessaker

Miljøverndepartementet har behandlet 197 innsigelsessaker siden Regjeringen Stoltenberg II tiltrådte i oktober 2005.

De fordeler seg på:

6 avgjørelser i 2005

37 avgjørelser i 2006

32 avgjørelser i 2007

47 avgjørelser i 2008

49 avgjørelser i 2009

30 avgjørelser i 2010

Frem til 1. mai 2011 var 6 innsigelsessaker ferdigbehandlet.

Dette er plansaker som bringes inn til departementet på grunn av uløste konflikter mellom kommunen og fylkeskommunen, nabokommune eller statlige fagmyndigheter.

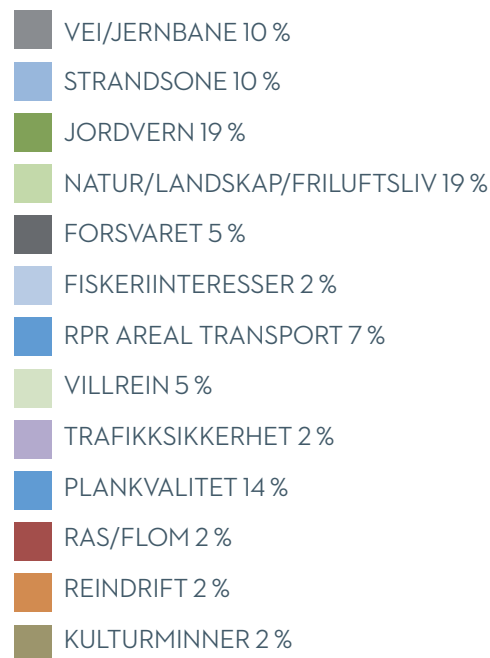
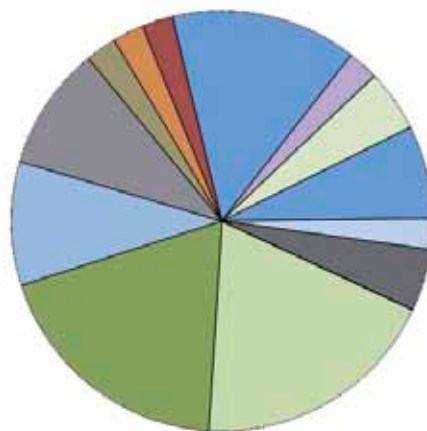
For det store flertall av plansakene, oppnås det enighet på lokalt og regionalt nivå, og planene kan egengodkjennes av kommunestyret.

Departementets fullstendige avgjørelsesbrev fullstendig liste over innsigelsesmyndigheter finner du ved å gå inn på departementets nettside:

www.planlegging.no

BEHANDLING AV INNSIGELSER I MD 2010

Innsigelsesgrunn

Innsigelsessaker ferdigbehandlet 07.10.10 – 01.05.11

Kommune (Fylke)	Plantype, navn, formål R=reg.plan, K=kommuneplan, KDP=kommunedelplan	Innsigelsesorgan, begrunnelse	UT fra MD	Resultat
Innkomet 2010				
Tysvær (Rogaland)	R - Steinbrot Espevik	FM: Steinbrudd/støy og forurensningskrav	27.10	TF
Granvin (Hordaland)	K- Arealdel 2009-2019	FM: Spredt hyttebygging – strid med urørte fjellområder, landskap	19.11	TF
Kvæfjord (Troms)	R- Hyttefelt på Skjellviknesset	REIN: Hyttefelt – konflikt med reintrekk, vinterbeite	20.12	TF
Lillehammer(Oppl.)	R - Lillehammer sentrum	FK: Kulturminnevern – manglende regulering til bevaring for 6 bygg	21.12	TF
Herøy (M&R)	R- RV 645 ny innfartsvei Fosnavåg	FM: Ny vei i strid med naturreservat. Avklaring omkring frigivelse av fornminner avventer avgjørelsen i forhold til naturreservatet	21.1.2011	DF
Sørum (Oslo og Akershus)	K - Sørum	FM: Næringsområde Børkehagan - strid med landskapsverdier (ravinestruktur) på Romerike	14.2	TF
Jølster (S&F)	R - Haugen camping	SV: Utvidelse av campingplass - E39 gjennom området, trafikk-sikring, frisktsoner	21.2	TF
Selbu (Sør-Trl)	KDP- Mebonden- Tømra	SLF: Vei til barnehage - i strid med nasjonal jordvernpolitikk	21.2	TF
Vestby (Oslo og Akershus)	KDP Son	Fiskeridir: Utvidelse av småbåthavn i konflikt med låssettingsplass for brislingfiske	10.3	TF
Volda (M&R)	KDP Volda sentrum	FM (Fylket): kjøpesenter på Furene i strid med RPB. Bolig/barnehage/ omsorgsboliger på Rotnes i strid med jordvernpolitikken	22.3	TF

Forkortelser**Innsigelsesorgan:**

FM=fylkesmann
 FK= fylkeskommune
 SV=Statens vegvesen
 REIN=reindriftsforvaltningen
 FLS=fylkeslandbruksstyret
 RA=riksantikvaren
 JV=jernbaneverket

Avgjørelse:

TF = innsigelse tatt til følge
 IF = innsigelse ikke tatt til følge
 DF = innsigelse delvis tatt til følge

Andre:

RPR ATP=rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging
 R=reguleringsplan
 K=kommuneplan
 KDP=kommunedelplan

Ønsker du å abonnere på Plannytt?

Send en e-post til:

p-forkontor@md.dep.no

Abonnementet er gratis.

Følgende informasjon må stå i e-post:

Abonnementet ønskes for Plannytt

Navn

Etat/arbeidsplass

Avdeling

Postadresse

BJØRVIKA 1884

I Kristiania begynte overgangen fra seil til damp rundt 1890. Nærmest sees Kristiania høvleri, deretter Nylands verksted, Norges største skipsverft rundt 1890, og over Bjørvika skimtes de gamle sjøbodene i tre.

